

INSTITUTIONEN FÖR LITTERATUR,
IDÉHISTORIA OCH RELIGION

ASYL och KONVERSION

Asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess

ASYLUM and CONVERSION

Asylum seeking converts understanding of their conversion process

Jakob Svensson

Termin: HT 2023

Kurs: RT2903 Examensarbete 30hp
Religionsvetenskap och teologi

Nivå: Master

Handledare: Daniel Andersson

Abstract

The purpose of this study is to analyse asylum seeking converts understanding of their conversion process based on church context, specifically within the realm of evangelical church and theology. Through the method of content analysis this essay analyses six qualitative interviews done with converts from two Islamic traditions to Swedish free church Christianity. The essay discusses the results through the lens of Lewis Rambos seven-phase theoretical concept of conversion. The important results given by this study shows that the first contact with other Christians in a new country, which creates a new community serving as an interpretive framework for their lives, triumphs the question of the theological perception for the conversion. Also, the results shows that intellectual understanding of the doctrines of faith is less important relative to the conversion process best described by the words touched, taught, and transformed. Though, the evangelical theology is not found explicitly within the converts story, it is implicitly emphasized as the converts express the importance of the Bible, Jesus as Savior, and the local church as their new community.

Keywords: *conversion, asylum seekers, evangelical theology, Lewis Rambo, Christian faith*

Innehållsförteckning

Kapitel 1: Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	2
Kapitel 2: Metod.....	3
2.1 Metod och material.....	3
2.1.1 Val av metod.....	4
2.1.2 Tillvägagångssätt vid analysen.....	6
2.2 Avgränsning.....	7
2.3 Etik.....	8
2.4 Teori.....	9
2.5 Tidigare forskning.....	12
2.6 Sammanfattning.....	14
Kapitel 3: Bakgrund.....	15
3.1 Vad är evangelikal teologi?.....	15
3.2 Systematisk teologisk reflektion av konversion inom evangelikal teologi.....	18
3.2.1 Ordo salutis.....	19
3.2.2 The Lausanne Covenant.....	21
3.2.3 The Manila Manifesto.....	22
3.2.4 The Cape Town Commitment.....	23
3.2.5 Summering av konversion inom evangelikal teologi.....	24
3.3 Apostasi inom islam.....	25
3.4 Livsberättelsers betydelse för forandet av teologi.....	27
3.5 Sammanfattning.....	29
Kapitel 4: Empiri samt analys av intervjuerna	30
4.1 Informanterna.....	30
4.2 Kontext.....	31
4.2.1 Arv.....	31
4.2.2 Rädslor.....	32
4.2.3 Tidigare tro som muslimer.....	32
4.3 Kriser.....	33
4.3.1 Livsförändring.....	33
4.3.2 Troskris.....	34
4.4 Aktivt sökande.....	35
4.4.1 Nyfikenhet.....	36
4.5 Kontaktfas.....	37
4.5.1 Inbjudan och hjälp.....	37

4.6 Interaktion	39
4.6.1 Sociala gemenskapens betydelse.....	39
4.7 Engagemang	40
4.7.1 Kyrkliga samlingar, handlingar och upplevelser	41
4.8 Konsekvenser	43
4.8.1 Trygghet.....	43
4.8.2 Hot.....	44
4.8.3 Synliga förändringar.....	46
4.9 Sammanfattning.....	46
Kapitel 5: Diskussion.....	48
5.1 Slutsatser	51
5.2 Förslag på fortsatt forskning.....	52
5.3 Studiens trovärdighet.....	52
Litteraturförteckning.....	54
Publicerade källor.....	54
Opublicerade källor	58
Internet	58
Bilagor	60
Bilaga 1: Intervjuguide.....	60
Bilaga 2: Information till dig som deltar i studien	63
Bilaga 3: Samtyckesmedgivande.....	65
Bilaga 4: Kontrakt för dig som intervjuar	66

Kapitel 1: Inledning

Ett stort antal migranter med muslimsk bakgrund har åberopat konversion (lat. *convertere*, 'vända runt') som asylskäl de senaste åren, vilket i Sverige aktualiserat just frågan om konversion från islam till kristendom. Genom att på nära håll studera konversionsberättelser söker denna studie belysa och fördjupa förståelsen av konversioner i svensk evangelikal kyrklig miljö. Flertalet kyrkor och ledare ställs idag inför svåra frågor om synen på konversion som till exempel; hur avgör och bedömer man frågan om trons äkthet?

Sverige, liksom Europa, förändras i takt med den ökande migrationen till ett mer mångkulturellt samhälle vilket är en av flera anledningar till att religionens roll och synlighet i samhället förväntas öka.¹ Institute for Economics & Peace beräknar dessutom en kraftigt ökad migration på grund av klimatkriser, krig och svält då över 1,2 miljarder människor riskerar att tvingas på flykt vid år 2050.² Detta skulle påverka antalet asylansökningar kraftigt och den växande pluralismen i samhället kommer sannolikt att innebära ökade konflikter varför det finns behov av mer kunskap kring religionsmötet. Ett sådant viktigt och kontroversiellt fält är frågan om konversioner, där en viktig aspekt handlar om i vilken utsträckning konversioner innebär ett brott mot tidigare kulturella sammanhang, i detta fall präglad av muslimsk världsbild och religiösa uttryckssätt. Sådan forskning är viktig utifrån flera aspekter. Dels hur kyrkligt ledarskap kan bedrivas i mångkulturella sammanhang, dels utifrån hur konversion kan gestalta sig i olika kulturer.³ Studien vill här bidra med fördjupad kunskap inom området för ökad förståelse av konversion teologiskt, sociologiskt och som socialt fenomen.

Om en konvertit behöver och skall få asylskydd i Sverige eller inte är upp till Migrationsverket att ta ställning till. Hos myndigheten finns då ett behov av att förstå konversion till kristendom samt generell muslimsk syn på apostasi, vilket det efterfrågats kunskap om. Migrationsverket har tidigare visat på brister i enhetlighet vid prövning av konversionsärenden vilket kan riskera rättssäkerheten för konvertiter. Sveriges kristna råd ser också ett behov av ökad kunskap bland Migrationsverkets handläggare om vad konversioner är och hur processen i kyrkorna går till.⁴ Bristen på bildning inom området framhålls även i studier

¹ Andersson och Sander 2009, 15ff. Halldorf 2018. Sigurdsson 2003.

² Institute for Economics & Peace 2020.

³ Till exempel Svensson 2020, Hiebert 2008, Travis 2006, 658–659.

⁴ Migrationsverket, rättsligt ställningstagande angående metod för prövningen då religion, inklusive konversion och ateism m.m. åberopas som asylskäl 2021. Utbildningsdag 2018, "Konversion som sur-place", Sveriges kristna råd och Migrationsverket. Migrationsverket 2019, 39. Kyrkoledare i möte med Migrationsverket om konvertiter, 2020.

och statlig utredning som visar att kunskapen om kristen tro är låg eller minskar i det offentliga.⁵ Också i det aktuella politiska landskapet i Sverige är konvertiters situation i asylprocessen en högst aktuell fråga. Målet med sittande regeringens agenda är att skapa ett paradigmskifte i synen på asylmottagande. Konvertiter nämns särskilt på migrationsområdet då en översyn av asylprocessen bereds för att stärka kvalitet, enhetlighet och rättssäkerhet. I översynen ska inte ingå att utöka asylsökandes rättigheter utöver vad som EU-rätten kräver.⁶ Att bejaka resultat av studier om konversion, religion, asyl och migration blir därför centrala för regeringen utifrån dess ambition.

Sammantaget är behovet av en fördjupad kunskap och insikt på området behövligt och påkallat då det handlar om att människors rättssäkerhet i asylprocessen kan äventyras. Studien blir behjälplig kyrkans egen självförståelse av konversion, bereder möjlighet för vidare insikt och dialog i religionsmötet samt vara myndigheter till stöd.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att analysera asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess utifrån det kyrkliga sammanhang konversionen skedde i. Studiens syfte uppnås genom en *systematisk teologisk reflektion* av konversionsförståelse inom evangelikal teologi och en *analys* av konvertiters egna berättelser filtrerad genom Rambos teori om konversioner, för att så *bidra med fördjupad förståelse och kunskap om konversion teologiskt såväl som sociologiskt*.

Uppsatsen syftar huvudsakligen att svara på följande frågor:

- Hur beskriver konvertiterna själva sin konversion till kristen tro?
- Hur förstås konversion i evangelikal teologisk kontext?
- Är Lewis Rambos teori om konversion utifrån sju faser tillfredsställande eller inte?
- Framkommer det eller framkommer det inte fördjupad förståelse om konversion i informanternas berättelser som är behjälpliga kyrkor, samhälle och myndighet?

⁵ Statens offentliga utredningar 2016. Svensson 2017. Abrahamsson 2018. Gustin Bergström, Josefsson, Lindqvist, Nordström, Ahlstrand och Svensson 2019.

⁶ Tidöavtalet 2022, 29, 45.

Kapitel 2: Metod

2.1 Metod och material

Utifrån tidigare forskning menar jag att en teologisk och religionsvetenskaplig reflektion kring konversion behöver ta människors livsberättelser och erfarenheter på allvar. Forskare som till exempel James McClendon, Reinhold Bråkenhielm, Maria Essunger, Katarina Westerlund, Jeppe Sinding Jensen och Meredith McGuire visar att människors livsberättelser är en grundläggande del i formationen av deras religiösa livsvärld och spelar en fundamental roll i religiösa och sociala konstruktioner. Min kvalitativa studie vill därför knyta samman *teori*, systematisk teologisk reflektion om konversion (kap 3), med *empiri*, intervjuer gjorda med människor som konverterat från en form av islam till svensk frikyrklig kristendom (kap 4). Det empiriska materialet kring olika livsberättelser spelar härmed stor roll för den teologiska förståelsen, vilket är ett område som utvecklats mycket senaste åren.⁷ I studiens kapitel tre skriver jag vidare om betydelsen av människors livsberättelser vid formandet av teologi.

Interaktionen mellan empiri och teori i studien blir viktig då humanistisk forskning studerar människors livserfarenheter inom olika forskningsdiscipliner. Den här studien rör sig inom fältet systematisk teologi, vilket berikas genom ett ömsesidigt samspel mellan teologi och olika samhällsvetenskapliga analyser.⁸ Den empiriska delen i form av intervjuer, vilka jag redogör för i kapitel fyra, används för att lyssna in hur konvertiterna beskriver och förstår sin egen konversion. Den teoretiska delen används för en djupare förståelse av konversion inom evangelikal teologi. Materialet för den teoretiska delen, vilket jag skriver om i kapitel tre, kommer att bestå av källor som beskriver kristen tro och konversion utifrån en evangelikal teologisk förståelse. I första hand är dessa källor The Lausanne Covenant,⁹ The Manila Manifesto¹⁰ och The Cape Town Commitment,¹¹ vilket är den evangelikala världsvida rörelsens viktigaste trosdokument.

Den systematiska teologin i vår tid är inte monologisk utan söker föra ömsesidig dialog.¹² Ett viktigt bidrag från teologins horisont i ljuset av samtidens utmaningar är att presentera nya tankemöjligheter varför den systematiska teologin används i studien för att skapa samtal mellan

⁷ Till exempel McClendon 2002. Wigg-Stevenson 2014. Enstedt och Plank 2018. Riis och Woodhead 2012. Bråkenhielm, Essunger och Westerlund 2013. Graham, Walton och Ward 2019.

⁸ Healy 2000.

⁹ Lausanne Movement, 2012.

¹⁰ Lausanne Movement 1989.

¹¹ Lausanne Movement, 2010.

¹² Martinson, Sigurdsson och Svenungsson 2007, 16–17.

empiri och teologi. Informanternas berättelser om konversionen kommer därför förstås i förhållande till konversion inom evangelikal teologi. I ljuset av denna konstruktiva dimension är förhoppningen att studien på ett bärande sätt fördjupar förståelsen av konversioner teologiskt i vår tid.

En viktig aspekt av konversion är att det inte definieras på ett enhetligt sätt varför det finns olika metodiska sätt att förstå och beskriva konversion.¹³ En förståelse av att religion och tro utgår från trons sociala dimensioner blir särskilt viktig vid konversionsforskning då studier visar att människans tro är förknippad med trons uttryck. Samt att trons individuella känslor är relaterade till de sociala aktiviteter som uttrycks inom religionen.¹⁴ Sammantaget blir denna förståelse viktig för studien då konversion innebär att byta religiös tillhörighet och gemenskap för att införlivas i den nya religiösa gemenskapen med dess uttryck och praktiker i tron. För en person som konverterar till evangelikal kristen tro handlar det om att förstå trons innebörd (ortodoxi) och dess religiösa och sociala handlingar som uttrycks genom till exempel dop, gudstjänst och bön (ortopraxi). Handlingarna i det nya religiösa livet hos konvertiten är alltså snarare kopplat till det val av religion man gjort, än som ett kulturellt uttryck av religiös tillhörighet.

2.1.1 Val av metod

Den empiriska delen av *halvstrukturerade livsvärldsintervjuer* anknyter till professorerna Steinar Kvaales och Svend Brinkmanns definition: ”en intervju med målet att erhålla beskrivningar av intervjupersonens livsvärld i syfte att tolka innebörden av de beskrivna fenomenen”.¹⁵ Eftersom syftet med studien är att analysera asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess önskar jag inte bara ställa frågor till informanterna utan söker djupgående samtal för en djupare förståelse av deras konversionsprocess. Dessa samtal genomfördes under april–september 2023 med tidigare asylsökande konvertiter som beviljats uppehållstillstånd med konversion som asylskäl. Se kapitel fyra i studien för beskrivning av informanterna.

Eftersökning av informanter skedde genom det kontaktnät av människor som jobbar med konvertiter inom för studien aktuella kyrkor och samfund. Intervjuerna genomfördes sedan av pastorer i de församlingar där konvertiterna är engagerade och lever ut sin kristna tro. Metodiskt var detta en utmaning. Inför intervjuerna kontaktades och informerades de pastorer som skulle

¹³ Riesebrødt 2010, 149–154.

¹⁴ Enstedt och Plank 2018, McGuire 2008, Stark 2011.

¹⁵ Kvale och Brinkmann 2014, 19.

utföra intervjuerna om studiens syfte och etiskt förhållningssätt när forskning inbegriper människor.

De etiska aspekterna i ett sådant här projekt måste beaktas vilket jag skriver vidare om i avsnittet etik. En etisk aspekt kopplat till studiens valda metodiska angreppssätt är vad Kvale och Brinkman skriver om makt-asymmetri i kvalitativa forskningsintervjuer. Intervjun är, menar författarna, ”ett specifikt professionellt samtal som typiskt rymmer en tydlig maktasymmetri mellan forskaren och undersökningssperson”.¹⁶ De informanter som intervjuas i projektet bor i olika delar av Sverige och för att överbrygga den geografiska utmaningen kunde ett alternativ varit att genomföra intervjuerna digitalt. Jag valde dock bort detta alternativ då det digitala mediet kan skapa distans och svårigheter som undviks vid en forskningssituation som denna. Informanterna och de pastorer som utförde intervjuerna hade också en redan upparbetad relation där det fanns en grundläggande tillit i relationerna. Dessa två val påverkade i rätt riktning att minska maktasymmetrin under intervjuerna. Dock, två aspekter bör adresseras här. Dels att konvertiterna befinner sig i en känslig intervjusituation med risken att deras svar möjligen präglas av denna omständighet så de ger uttryck för vad det tror att pastorena eventuellt önskar höra. Dels behöver det även tas i beaktning att det eventuellt kan finnas andra motiv är religiösa till att en person konverterar till en majoritetsreligion när personen befinner sig i en asylprocess.¹⁷

Vidare lämpade sig valet av fältmetoden intervjuer väl då intervjuerna genomfördes på ett för studien tillfredsställande sätt då livsvärldsintervjuns syfte är att förstå informantens livsval, i denna studie hur konvertiterna förstår sin konversion. Metoden lämpar sig även väl inom religionsstudiet som särskilt söker efter människors tro och religiösa erfarenheter. Religionssociologen Anna Davidsson Bremborg menar dock att metoden också ställer forskaren inför utmaningar men med stor frihet i att forma intervjuguiden. Forskaren behöver vara insatt i ämnet och kunna tekniken för att öppna upp för ett samtal. Likaså ställs höga krav på sekretessen samt vad som kan hända om de intervjuade inte håller med om analysen.¹⁸ När intervjuguiden formades togs särskild hänsyn till att skapa frågor som öppnade upp för informanten att själv forma sina svar och inte styras till olika slutsatser. Inför intervjuerna informerades pastorena därför om vikten att dels följa intervjuguiden, dels att ställa öppna följdfrågor om så behövdes.

¹⁶ Kvale och Brinkmann 2014, 51–53.

¹⁷ För en diskussion om bedömning och trovärdighet i asylärenden då bland annat konversion åberopas, se Thorburn Stern och Wikström 2016.

¹⁸ Davidsson Bremborg 2011, 310–322.

Källmaterialet analyseras utifrån den empiriska metoden *innehållsanalys*, för att analysen av materialet så långt som möjligt svarar mot studiens syfte och frågeställningar. Analysen bär en induktiv ansats, som söker förstå vad som framkommer i texten och utifrån det skapa kategorier. Författarna Chad Nelson och Robert Woods framhåller metoden som ”a form of textual analysis used to describe and explain characteristics of messages embedded in texts”, samt att metoden ”is conducted through a process of selecting texts, unitizing message units, generating content categories, coding the text and explaining the results”.¹⁹ Nelson och Woods framhåller även lämpligheten av metoden vid studiet av religioner då forskaren söker efter både det som är synligt och uppenbart men även det som är dolt och underliggande i texten:

Content analysis is ideally suited for religious studies since it allows researchers to move beyond manifest content found in text – the visible, surface content – to latent content, or interpretations about the content that imply something about the nature of communicators or effects on communicators.²⁰

Vidare påvisar Nelson och Woods vikten av att forskaren har förståelse för sina tidigare erfarenheter och att tolkningsmetoden inte är objektiv.²¹ Teologen Björn Vikström betonar även han att forskaren behöver förstå de erfarenheter man har med sig in i en tolkningsprocess:

Ingen tolkning kan ske helt förutsättningslöst ... det är denna förförståelse som gör det möjligt för oss att ställa meningsfulla frågor till texten och finna de infallsvinklar som låter texten komma till sin rätt. Förförståelsen kan naturligtvis vara en fara, eftersom den styr och vinklar tolkningsprocessen ... Människan är inte bara en neutral åskådare i relation till världen: hon lever i världen och är på många sätt själv en del av den verklighet hon försöker förstå.²²

Det är även komplext att försöka förstå människors berättelser och analysera intervjuer då de som intervjuas kan uttrycka sig med svårförståeliga ord och resonemang: ”You can’t assume that a person’s words are a transparent window. They’re more like the smoky, veiled, dirty window that you’re trying to see through”.²³

I min tjänst som pastor i en lokal församling består min vardag till stor del av att möta människor och ta emot livsberättelser av olika slag. Med detta i beaktande bär jag med mig denna förförståelse in i arbetet av studien och förstår att tidigare erfarenheter är en påverkande faktor vid forskningsstudier. Förhoppningen är dock att denna insikt leder till en bättre analytisk förmåga i genomförandet av studien.

2.1.2 Tillvägagångssätt vid analysen

¹⁹ Nelson och Woods 2011, 109.

²⁰ Nelson och Woods 2011, 116.

²¹ Nelson och Woods 2011, 112.

²² Vikström 2005, 13.

²³ Roulston 2014, 297.

Analysen av intervjuerna utgår från metoden innehållsanalys som beskrivits ovan och den process som forskarna inom medicin Hällgren Graneheim och Lundman detaljerat skisserar för metoden. Inom kvalitativ innehållsanalys är begreppet *trovärdighet* centralt, det vill säga hur trovärdig en studies resultat är. Forskaren behöver visa trovärdigheten av sina resultat utifrån studiens *giltighet, tillförlitlighet* och *överförbarhet* varför kodning, kategorisering och tema noggrant ska stämma överens med textens innehåll. I slutet av uppsatsen, kapitel fem, resonerar jag om uppsatsens trovärdighet.

Tillvägagångssätt vid analysen sker enligt följande beskrivning:²⁴

1. Det empiriska materialet från intervjuerna läses igenom upprepande gånger för att få en känsla för helheten.
2. Vidare väljer jag ut meningar eller fraser med relevant innehåll utifrån frågeställningar, så kallade meningsbärande enheter. I detta tas hänsyn till omgivande text så att sammanhanget inte förloras.
3. De meningsbärande enheterna kortas i text men behåller ändå hela innehållet.²⁵
4. Fortsatt kodar jag de förkortade meningsenheterna och grupperar i kategorier. Dessa kategorier återspeglar då de centrala budskapen i intervjuerna och det framträdande och synliga innehållet i texten.
5. Till slut formuleras teman utifrån kategorierna där de dolda och inneboende budskapen i intervjuerna framkommer.

2.2 Avgränsning

Studien avgränsas till konversioner från muslimsk tro till kristen tro inom svensk frikyrklighet, mer specifikt konversioner inom kyrkor med bland annat evangelikal teologisk förståelse. Av Sveriges kristna råds medlemskyrkor räknas nio till den frikyrkliga familjen och projektet avgränsas till konversioner inom Svenska Alliansmissionen (SAM), Pingst – fria församlingar i samverkan (Pingst ffs) och Evangeliska Frikyrkan (EFK). Dessa kyrkor har uttryckt en samhörighet med den evangelikala teologiska världsvida rörelsen genom att knyta an till The Lausanne Covenant, The Manila Manifesto och The Cape Town Commitment, vilka jag skriver vidare om i kapitel tre.

²⁴ Hällgren Graneheim och Lundman, 2004.

²⁵ Dvs återkommande nyckelord i informanternas berättelser tas tillvara på men textstyckena kortas ner.

Urvalskriterier för de informanter som deltar i studien är 1. informanten ska ha sökt för och beviljats uppehållstillstånd med konversion som asylskäl och 2. konvertiten ska vara engagerad och delaktig i en lokal kristen församling.

Något ska även sägas om begreppet *konversion* som kommer från det latinska ordet *convertere* vilket betyder 'vända runt'. På svenska har det fått en förklaring i det teologiska begreppet *omvändelse* som är det mest använda inom svensk frikyrklighet som en beskrivning på förändring i en människans liv kopplat till tro, snarare än en förståelse av begreppet kopplat till religionsbyte. Det finns alltså en begreppsskillnad. Konversion innebär religionsbyte som följd av en omvändelse och begreppet omvändelse omfattar inte den internationellt teologiska betydelsen. I studien tar jag därför fasta på att använda ordet konversion då det både ger en förklaring till dess innebörd samt en vidare förståelse än vad det svenska begreppet omvändelse gör. I kapitel tre, när jag skriver om evangelikal syn på konversion, har jag dock valt att översätta begreppet till svenskans *omvändelse* för språklighetens skull.

Ytterligare ett viktigt begrepp förekommande i studien och vid förståelsen av religionsbyten är begreppet *apostasi*, från det grekiska begreppet *apostasia* vilket betyder 'revolt' eller 'avhopp'. Apostasi innebär att avfalla och används om någon som lämnar en religion. Att vara apostat inom delar av islamisk rättstolkning kan vara särskilt laddat då personen anses ha avfallit från muslimsk tro, vilket kan vara förenat med livsfara.²⁶

2.3 Etik

Den etiska aspekten är särskilt viktig när forskning berör människor. Projektet behöver därför säkerställas så att det inte bryter mot rättsliga regler och håller en etisk acceptabel standard.²⁷ Religionsforskarna Frederick Bird och Laurie Lamoureux Scholes tecknar den mångfacetterade bilden inom studiet av religioner då forskaren är engagerad och delaktig av människors upplevda religiösa värld. Den forskningsetiska aspekten kräver forskarens pågående reflektion och uppmärksamhet för att säkerställa etisk integritet för dem som forskningen inbegriper och i försöket att sprida kunskap om människors religiösa liv: "It is important to recognize that ethical issues/dilemmas arise in religious studies research in at least three different ways ... ethical wrongs ... moral shortfalls ... ethical dilemmas".²⁸

Informerat samtycke är därför av största vikt varför informanterna ska informeras om medverkan och fritt kunna välja om de vill delta i studien eller inte. De medverkande ska även

²⁶ För en övergripande förståelse av att lämna en religion, se *Handbook of Leaving Religion* 2020.

²⁷ Bell och Waters 2016, 59.

²⁸ Bird och Lamoureux Scholes 2011, 82.

när som helst under studiens gång ha möjligheten att dra tillbaka sitt deltagande. Informanterna godkänner sitt deltagande i studien genom att skriva under ett samtyckesmedgivande. De pastorer och församlingsföreståndare som genomför intervjuerna skriver också under ett kontrakt om att inte röja några för studien känsliga uppgifter, till exempel de medverkandes identiteter (se bilagor i slutet av studien: *Information till dig som deltar i studien*, *Samtyckesmedgivande* samt *Kontrakt till dig som intervjuar*). Alla personuppgifter av deltagande informanter kommer att pseudonymiseras och få fingerade namn.

Lagen om etikprövning kräver att en etikprövning görs om forskning involverar människor och känsliga uppgifter kan komma att utgöra en del av forskningen (SFS 2003:460 och SFS 2008:192).²⁹ I Dataskyddsförordningen beskrivs bland annat religiösa övertygelser som särskilt känsliga uppgifter (SFS 1998:204 §13). Denna lag gäller dock inte för studier på masternivå och därför har en etikprövning inte genomförts även om studien inbegriper människor.

2.4 Teori

Att slå an en given teori inom konversionsforskning är svårt. Ämnet är komplext då konversioner till exempel ofta innebär ett byte av socialt sammanhang, världsbild, religiös tro och verklighetsuppfattning.³⁰ Det är uppenbart att det sker något med individen vid konversion och fenomenet studeras därför inte bara inom religionsvetenskapen utan även inom andra forskningsdiscipliner såsom psykologi, sociologi och antropologi. Eventuellt behöver studien ta hänsyn till andra teorier om konversion utanför religionsvetenskapen och slå an en tvärvetenskaplighet. Professorn i kyrkohistoria, William Loyd Allen, skriver om detta synsätt:

The conversion produced in one historical context is not the same conversion as one produced in another, and any comparison of conversions across historical eras must take this into account... An interdisciplinary approach using historical methods along with current models from social science research on conversions is called for.³¹

Även konversionsforskaren professor Bruce Hindmarsh påvisar tvärvetenskapligheten i ämnet och menar att ”it would be possible to analyse evangelical conversion narrative... in terms of various theories of the person, society and culture, or to draw upon one particular theory from many put forward in the behavioural sciences”.³² Hindmarsh har forskat om konversioner och självbiografiska livsberättelser och utifrån sin forskning framhåller han att ”most of the subject

²⁹ Vetenskapsrådet 2017. Etikprövningsnämnden 2023.

³⁰ Geels och Wikström 2012, 69, 283. Riesebrodt 2010, 153–154.

³¹ Loyd Allen 2010, 25.

³² Hindmarsh 2005, 12.

in this book found their deepest identities in their religious experience. And they typically answered the question 'Who am I?' by telling the stories of their conversions".³³

Som beskrivits ovan finns det olika förståelser av konversion beroende på inom vilken vetenskaplig disciplin man studerar ämnet. Jag vill därför påtala ämnets mångsidighet och problematiken av teorier som allt för statiskt slår fast faserna i konversionsprocesser och som låter förståelsen av konversioner vila på uppgjorda scheman och på förhand bestämda teologiska synsätt på konversion. Konversionsforskaren Miranda Klaver visar till exempel i sin avhandling svårigheten att förstå konversion utifrån en (1) given modell. Klaver studerade konversioner genom intervjuer och visade att de flesta trosprocesserna inte följde en linjär linje eller serie av faser.³⁴

Med hänsyn till ovanstående förhåller sig uppsatsprojektet i första hand till den teori om konversion som utvecklats av religionsprofessor Lewis Rambo. Rambo har under lång tid varit en inflytelserik forskare om konversioner och utgett en mängd böcker och artiklar i ämnet. Ytterligare en motivator att förhålla sig till Rambos teori i studien är att den teoretiska modellen tjänar som ett ramverk just för tvärvetenskaplighet "designed to integrate the perspectives of anthropology, psychology, sociology and religious studies".³⁵ Rambo betonar de olika sociologiska och teologiska faserna som framträder vid konversionsprocessen men pekar samtidigt på att modellen inte är universal eller konstant för alla konversioner. Den teoretiska modellen bistår med att beskriva och organisera det kluster av teman, mönster och processer som samspelar och förstärker varandra vid byte av religion. En viktig aspekt för denna studie, då det handlar om asylsökande konvertiters berättelser, är även frågan om vem som definierar vem som gjort en genuin konversion: "there is the problem of *who* defines genuine conversion".³⁶

I Rambos teori, beskriven som "culturally immanent",³⁷ identifieras sju faser i konversionsprocessen:³⁸

- *Kontext*

Rambo påtalar att konversioner sker i ett dynamiskt sammanhang av makro- (samhälleliga) och mikrokontexter (personliga) och omfattar ett stort sceneri av konflikter, sammanflätande och isärplockande faktorer som både underlättar och försvårar konversionsprocessen. Detta betyder

³³ Hindmarsh 2005, 10.

³⁴ Klaver 2011.

³⁵ Rambo 1993, 165.

³⁶ Rambo 1993, 5.

³⁷ Riesebrodt 2010, 150.

³⁸ Rambo 1993.

att ett stort spektrum av livets olika delar påverkar en person som genomför en konversion. Denna fas ska därför ses som den totala miljön inom vilken en konversion sker, snarare än som en första fas i processen. Kontexten, det vill säga tidigare erfarenheter i livet, samhället, familjen etc är något som påverkar och influerar de övriga faserna i konversionen vilket formar karaktären, strukturen och processen.

- *Kriser*

Någon sorts krisfas föregår vanligtvis en konversion menar Rambo. Det kan vara av religiös art, politisk betydelse, psykologisk mående och kulturella betingelser. I krisfasen, framhåller Rambo, finns det särskilt två aspekter att söka fördjupad förståelse om. För det första om vikten av den kontextuella situationen en människa befinner sig i vid en kris och för det andra i vilken grad konvertiten själv är aktiv eller passiv i krisfasen, där Rambos egen förståelse är att de flesta konvertiter är aktiva parter i den personliga processen. Rambo betonar även olika sorters kriser som kraftigare och andra som mildare. I förhållande till den potentielle konvertitens grad av aktivitet eller passivitet ska också kriser ses som något som pågår över tid i en människas liv snarare än ett absolut antingen/eller stadie.

- *Aktivt sökande*

För att skapa syfte och mening med livet, för att upprätthålla psykisk balans och för att säkerställa kontinuitet är människan ständigt engagerad i konstruktionen av sitt eget och andras pågående liv i världen. Detta gäller även människans val i fråga om religion och tillbedjan där människan är en part som aktivt söker bland olika religiösa valmöjligheter. Under vissa tider och situationer i livet, när kriser inträffar, blir det aktiva sökandet särskilt framträdande och övertygande då människan söker efter resurser som kan erbjuda tillväxt och utveckling för att ”fylla tomrum”, lösa problem eller berika livet. Det aktiva sökandet, poängterar Rambo, är en pågående process men vilkens intensitet kraftigt ökar i tider av kris.

- *Kontaktfas*

Rambo tecknar det kraftfulla mötet som kan uppstå när en förespråkare/missionär för en religion och en potentiell konvertit får kontakt och en dynamisk och fascinerande process kan påbörjas. Konversionsforskning har i första hand dock fokuserat nästan uteslutande på konvertiten, men i själva verket uppstår ett avgörande och kraftfullt samspel mellan de båda parterna, vilka manövrerar, utformar och engagerar sig i kontaktfasen. Rambo betonar att förespråkarens/missionärens perspektiv och dennes uppfattning av konversion med dess mål och utveckling är starkt involverande i konversionsprocessen.

- *Interaktion*

För de människor som fortsätter kontakten med den nya religiösa gruppen fördjupas och stärks samspelet och interaktionen med gruppen. De potentiella konvertiterna lär sig mer om olika läror och förståelser av religionen, om sättet att leva och om förväntningar från gruppen. I denna fas erbjuds även möjligheter av både formell och informell art för att bli ännu mer fullt ut inlemmad i gruppen och religionen. Rambo framhåller att intensiteten och varaktigheten i denna fas av interaktion skiftar från en religiös grupp till en annan. Inom vissa religiösa grupper påvisas en lång period av utbildning och socialisation medan andra fokuserar mer på korta och intensiva perioder där den potentiella konvertiten uppmuntras och/eller fodras att ta beslut.

- *Engagemang*

Rambo poängterar att denna sjätte fas fungerar som ett brofäste i konversionsprocessen. Nu följer en tid av intensivt samspel och interaktion för den potentiella konvertiten som står inför valet av engagemang och överlåtelse till det nya sammanhanget och gruppen. Detta inbegriper flera viktiga aspekter. En specifik tidpunkt eller avgörande beslut för konversionen och ett beslut som bekräftas i en offentlig samling genom till exempel dop. Samlingarna blir viktiga eftersom det är observerbara handlingar som vittnar om konvertitens val. Handlingar och ritualer som påvisar engagemang är viktiga inom religioner eftersom de offentligt uttrycker en människans förvandling och tillåter personen att vara delaktig i den religiösa förvandlingen.

- *Konsekvenser.*

Denna sista fas är de konsekvenser som uppstår av konversionen och som består av komplex och mångfacetterad art. Rambo tecknar fem sådana konsekvenser: konvertitens roll och partiskhet i bedömningen av konversionen, generella observationer, fördjupad förståelse av sociokulturella och historiska konsekvenser samt psykologiska och teologiska konsekvenser av konversionen. Rambos bedömning är att de konsekvenser som uppstår vid konversioner förkroppsligar både deskriptiva och normativa element.

I uppsatsens kapitel fem kommer jag att diskutera resultatet i studien utifrån främst Rambos teori. Vad jag är ute efter i studien är att lyssna till konvertiternas röster och vad som kommer till uttryck när de berättar om sin egen konversion. Förhoppningen är därför att Rambos teori hjälper till att belysa vad informanterna ger uttryck för.

2.5 Tidigare forskning

Den här masteruppsatsen om konversion är skriven inom systematisk teologi med livsåskådningsforskning och relaterar i första hand till dessa akademiska fält. I rapporten *Konvertitutredningen* från 2019 konstateras till exempel utifrån 619 personers asylprocess med

afghanskt ursprung att religion inte kan förstås enbart som ett idésystem.³⁹ Religionsforskningen betraktar religiös tro som flerdimensionell varför konversioner ska ses som en mångfasetterad process snarare än en känslomässig eller idémässig övergång från en livsåskådning till en annan. Få svenska doktorsavhandlingar är skrivna om konversion vilket understryker behovet av forskning på området. Två avhandlingar på ämnet handlar om konversion till en form av islam och visar att processen och identiteten intar en central ställning hos informanterna.⁴⁰ Konversionsstudien *Towards a New Understanding of Conversion* pekade på dess viktigaste resultat, att byte av religiös tillhörighet kan ske på flertalet sätt. Resultatet från de olika delstudierna i konversionsforskningen betydde att de delaktiga forskarna inte blev övertygade av Rambos teori om bestämda faser i konversionsprocessen.⁴¹

Det är, som tidigare skildrats i detta kapitel av uppsatsen, besvärligt att på förhand utgå från ett fast förbestämd schema vid konversionsforskning varför teorier och modeller från olika vetenskapliga discipliner kan behövas för en fullständigare bild av konversioner.⁴² Diverse studier påvisar även att konversioner sker på olika grunder såsom att trygga gemenskaper och känslomässiga band skapar tillhörighet, ger mening och framtidstro, ökar tilliten genom andra troendes bemötande samt betydelsen av autenticitet.⁴³ För en antropologisk ingång till konversion som social process och erfarenhet, se *The Anthropology of Religious Conversion*⁴⁴ och för en ingång till religiösa konversioner ur olika aspekter, se *The Oxford Handbook of Religious Conversion*, där författarna beskriver processen som både ett personligt och gemensamt fenomen.⁴⁵ För livsåskådningsforskning inom teologi, se vidare i kapitel 3 i uppsatsen.

En viktig aspekt inom ämnesområdet är synen på frälsningen. *T&T Clark Companion to Atonement* fokuserar på läran om frälsningen utifrån förståelsen som en rik erfarenhet och som påkallar kyrkans fulla genklang.⁴⁶ Två svenska avhandlingar inom teologi och religion visar bland annat på den spänning som kan uppstå mellan frikyrka och samhälle vid konversioner, samt att kyrkorna ställs inför nya utmaningar i mötet med invandrare.⁴⁷ Den danska forskaren Anne Mie Skak Johanson har forskat om tro i dansk postsekulär kontext. I hennes samtal med sekulära danskar beskriver hon att processen i frälsningen sker genom vad hon kallar för

³⁹ Gustin Bergström, Josefsson, Lindqvist, Nordström, Ahlstrand och Svensson 2019.

⁴⁰ Sultán Sjöqvist 2006. Månsson 2002.

⁴¹ Görman 1999 samt personligt kontakt med Görman.

⁴² Taylor 2021. Gooren 2007. Görman 1999.

⁴³ Szabolcs och Sleiman 2017. Koser Akcapar 2019. Nagy och Speelmans 2017. Taylor 2017.

⁴⁴ Buckser och Glazier 2003.

⁴⁵ Rambo och Farhadian 2014.

⁴⁶ Johnson 2016.

⁴⁷ Wenell 2015. Stoor 2002.

*touched, taught, transformed.*⁴⁸ Det vill säga att frälsningsprocessen skedde över tid genom att bli berörd, undervisad och förvandlad. Och just betoningen på att frälsning sker över tid, mer än som en punktuell händelse, är något som även framkommer i forskningsrapporten *Kristen tro på glid? – tron hos unga vuxna i svensk frikyrklighet.*⁴⁹

2.6 Sammanfattning

I dessa två inledande kapitel av studien har jag redogjort för studiens syfte, frågeställningar, metod, teori, material, avgränsning, etik samt tidigare forskning. I nästkommande kapitel tre kommer jag nu att skriva en bakgrund som handlar om evangelikal teologi, apostasi och livsberättelser betydelser vid formandet av teologi.

⁴⁸ Skak Johanson 2022.

⁴⁹ Josefsson & Wahlström 2022.

Kapitel 3: Bakgrund

Studiens syfte är, som sagt, att analysera asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess utifrån det kyrkliga sammanhang det skedde i. För att tjäna syftet kommer detta kapitel fungera som en bakgrund och fördjupning. Första avsnittet i kapitlet handlar om en kortare *övergripande beskrivning av evangelikal teologi*. Det teologiska begreppet ska dock inte misstas med det närliggande ordet evangelisk, vilket syftar till det evangelisk-lutherska arvet från 1500-talets reformation. Vidare kommer jag att skriva en *systematisk teologisk reflektion av konversion inom evangelikal teologi*. Att fullt ut beskriva synen på konversion inom teologin är för uppsatsens omfattning en allt för stor uppgift och inte heller studiens syfte. Därefter kommer jag att skriva ett avsnitt innehållandes en *reflektion om apostasi inom islam*. Detta är en utmanande uppgift då det förekommer olika inriktningar inom islam som till exempel shia och sunni. Det är inte heller studiens syfte varför detta avsnitt skrivs kortfattat och sammanfattande men med förståelsen av komplexiteten i ämnet. Avslutningsvis innehåller kapitlet ett avsnitt om *betydelsen av livsberättelser för formandet av samtida teologi*.

3.1 Vad är evangelikal teologi?

Vad är och hur beskrivs evangelikal teologi? Begreppet evangelikal är kopplat till det grekiska ordet *euangelion* – ”goda nyheter”. Ordets koppling sträcker sig till tiden när Bibelns böcker författades ”men det var i samband med ’The (first) Great Awakening’ – det vill säga de stora väckelserörelserna i 1700-talets USA – som begreppet *evangelicalism* slog rot i det engelska språket. Det användes då synonymt med *revivalism* eller ’väckelsekristendom’”.⁵⁰ Termen evangelikal växte även fram som en reaktion på *fundamentalismen* då man sökte större öppenhet och mer positiv interaktion med samtiden och vetenskapen än vad som kännetecknade fundamentalismen.⁵¹ Under drygt 2–300 år har denna form av kristen tro och uttryck stärkts även om det under historien återkommande dykt upp olika väckelserörelser som betonat lite olika teologiska hållningar. Idag är gränsen mellan dessa grupper dock oklar eftersom även högerkonservativa kristna ofta benämns evangelikaler. Dessa fundamentalistiska grupper har dock inte påverkat de nutida evangelikala dokumenten från Lausanne, Manila och Kapstaden, beskrivna längre fram i kapitlet.

⁵⁰ Mellergård 2022, 29.

⁵¹ Se McDermott 2010, 6–7 för vidare utläggning om detta.

Förgrundsgestalterna som drivit och talat för rörelsen i vår tid är många men särskilt stor betydelse har teologen och pastorn Billy Graham, som på en fråga i slutet av 1980-talet om vad evangelikal betyder, svarade med orden: ”Actually, that’s a question I’d like to ask somebody too”.⁵² En annan viktig förgrundsgestalt är teologen och den anglikanska prästen John Stott vilken ses som huvudförfattaren till det teologiska dokumentet *The Lausanne Covenant*. Den sedan år 2011 avlidne Stott har en helt central plats inom den evangelikala rörelsen och påverkan av dess teologiska förståelse. Stott undervisade och utlade evangelikal teologi återkommande i både föreläsningar, böcker, intervjuer och artiklar. Om auktoritet och frälsning säger Stott:

There are two particular things we like to emphasize: the concern for authority on the one hand and salvation on the other... our authority is the God who has spoken supremely in Jesus Christ. And that is equally true of redemption or salvation. God has acted in and through Jesus Christ for the salvation of sinners...

Stott poängterar även att “evangelicals affirm ministry, sacraments, and good works, but our focus is on the cross – what God has done in Christ for us... (and) believe God has spoken fully and finally in Jesus Christ”.⁵³ Stott framhåller korsets och frälsningens betydelse för varje individ men även den troendes liv och uttryck i församlingen.

Den brittiske historieprofessorn David Bebbington framställer synen på evangelikalism i sin berättelse om dess historia i boken *Evangelicalism in Modern Britain: A History from the 1730s to the 1980s*. Bebbington definierar fyra särskiljande teologiska principer: ”conversionism, biblicism, activism and crucicentrism”.⁵⁴ De identifierade dragen återfinns hos organisationer som till exempel *The National Association of Evangelicals* och *The World Evangelical Alliance*. Historieprofessorn Timothy Larsen menar att Bebbingtons beskrivning är den som fångar innebörden som ingen annan definition lyckats så väl med.⁵⁵ Den amerikanska historikern Mark Noll har upprepande kommenterat och beskrivit Bebbingtons definition som ”the most serviceable general definition in existence”.⁵⁶ I *The Oxford Handbook of Evangelical Theology* sammanfattar Noll Bebbingtons definition:

- Conversion: evangelicals are people who stress the need for a definite turning away from self and sin in order to find God in Jesus Christ;
- the Bible: evangelicals may respect church traditions in varying degrees and may use schooling, reason, and science to assist in explaining Christianity, but the ultimate authority for all matters of faith and religious practice in Christian Scriptures;

⁵² Merrit 2015.

⁵³ Taylor 2009.

⁵⁴ Bebbington 1989, 2–17.

⁵⁵ Se Larsen 2007, 1–14, för vidare diskussion om begreppet.

⁵⁶ Noll 2001, 185.

- activism: evangelicals have historically been moved to action – to works of charity, sometimes to works of social reform, but above all to the work of spreading the message of salvation in Christ – because of their own experience of God;
- the cross: evangelicals also have consistently stressed as the heart of Christian faith the death of Christ on the cross and then the resurrection of Christ as a triumphant seal for what was accomplished in that death.⁵⁷

Uppgiften att tydligt beskriva och sammanfatta evangelikal teologi, vad som skiljer från andra kristna, samt vad begreppet egentligen betyder, är inte alltid enkel menar Noll.⁵⁸ Han poängterar dock att Bebbingtons definition väl beskriver evangelikala grupperns gemensamma åtaganden inom rörelsen runt om i världen. Definitionen har även blivit populär eftersom den på ett flexibelt sätt förklarar rörelsens grupper utifrån vilken teologisk princip som betonats vid olika tillfällen genom historien.

Den evangelikala rörelsen har i nutid fått en modern och samtida språkdräkt i de tre evangelikala dokument som försökt samla och uttrycka från mitten av 1970-talet vad denna teologi är. De världsvida samfund och kyrkor som använder ordet evangelikal gör det för att knyta an till den teologi som lever genom nätverk som till exempel The World Evangelical Alliance och evangelikala kyrkor på södra halvklotet. Dessa kyrkor kännetecknas av i första hand dokumentet The Lausanne Covenant, vilket nedtecknades då den första International Congress on World Evangelisation hölls och blev starten för Lausannerörelsen. År 1974 samlades 2 300 väckelsekristna från mer än 150 länder i Lausanne, Schweiz, till en internationell kongress för världsevangelisation och formulerade gemensamma teologiska grundsyner och principer med viktiga markeringar mot fundamentalistisk teologi. Texten som sammankomsten artikulerade anses allmänt vara ett av de mest betydelsefulla dokumenten i modern kyrkohistoria. Mötet i Lausanne kom att fungera som en stor uppmaning till samling inom rörelsen runt om i världen och deklARATIONEN sågs som ett förbund med varandra och Gud.

När Lausannerörelsen åter samlades 1989, 15 år efter första mötet, med över 4 000 deltagare från cirka 170 länder till ett möte i Manila, Filippinerna, var syftet att på nytt betona och uttrycka teologisk förståelse inom rörelsen. Ett nytt dokument författades som kom att kallas The Manila Manifesto, vilket fastslog 21 teologiska grundsatser, övertygelser och avsikter. Hösten 2010 samlades åter igen rörelsen och anordnade den tredje Lausannekongressen i Kapstaden, Sydafrika, där The Cape Town Commitment antogs som en fortsättning på deklARATIONEN i Lausanne och manifestet i Manila. Överenskommelsen i Kapstaden bestod av två delar där den första kom att fungera som en trosbekännelse (ortodoxi)

⁵⁷ Noll 2010, 21.

⁵⁸ Noll 2010.

och den andra delen som ett handlingsprogram (ortopraxi). Texterna som formulerades vid dessa tre tillfällen får ses som dogmatiserande styrdokument för denna teologi. Nutida skrifter som uttrycker teologiska förståelser och överenskommelser i en teologisk tradition som kyrkohistoriskt förvisso sträcker sig längre tillbaka i tiden än 50 år.

De informanter som deltar i denna studie blev alltså Kristustroende i församlingssammanhang som uttrycker en samhörighet med denna världsvida rörelse. Dessa samfund, Svenska Alliansmissionen, Evangeliska Frikyrkan och Pingst – fria församlingar i samverkan, rör sig dock i en vidare teologisk sfär än den evangelikal. Den frikyrkliga teologiska myllan är bred och det finns flera aspekter att ta med i beräkningen då det kan finnas olika teologiska förståelser i sakfrågor. Samfunden bär ett väckelsekristet arv i Sverige där frikyrklig teologi formats utifrån de rörelser som växte fram under mitten av 1800-talet. Studien behöver dock en teologisk ram och avgränsning och med hänsyn tagen till detta och med en förståelse om att de kyrkliga sammanhangen inte är homogena i all teologisk förståelse, ger detta angreppssätt dock en god teologisk grund och reflektion för studien att ta fäste i.

Svenska Alliansmissionen anknyter till evangelikal teologi i inriktningsdokumentet *SAM vill mission* från 2014.⁵⁹ Pingströrelsen uttrycker i sina stadgar under paragrafen som handlar om dess värdegrund, att en gemensam teologisk hållning är utgångspunkten för församlingars gemenskap. De utvecklar vidare att ”Pingst anknyter till de klassiska trosbekännelserna... och är en del av den internationella pingstväckelsen och anknyter till Pentecostal European Fellowship (PEF) och World Pentecostal Fellowship (WPF) samt till The Lausanne Covenant och The Manila Manifesto”.⁶⁰ Evangeliska Frikyrkan anknyter också genom att skriva i dokumentet *EFK:s tro och självförståelse*: ”Med begreppet evangelikal uttrycker vi vår samhörighet med de historiska och internationella väckelserörelser vars teologiska profil fått ett nutida uttryck bland annat i Lausannedeklarationen”.⁶¹

Denna korta genomgång av evangelikal teologi visar på viktiga särdrag och dess teologiska förståelse med framträdande teologiska principer. Vidare kommer jag nu att göra en systematisk teologisk reflektion av konversion inom teologin.

3.2 Systematisk teologisk reflektion av konversion inom evangelikal teologi

⁵⁹ Svenska Alliansmissionen 2014.

⁶⁰ Pingst – fria församlingar i samverkan 2014.

⁶¹ Evangeliska frikyrkan 2020.

Vid ambitionen att forma en förståelse av konversion inom evangelikal teologi blir det avgörande att förstå dess syn på människans frälsning vilket skrivs nedan först utifrån begreppet *Ordo salutis*. Vidare skriver jag om hur synen på frälsningen framkommer i de tre nutida dokument som beskrevs i föregående avsnitt. Nedan översätts det engelska begreppet *conversion* till *omvändelse*, vilket jag tidigare skrivit om i avsnittet *avgränsning* i studiens kapitel två.

3.2.1 Ordo salutis

Frågor som handlar om konversion knyter an till begreppet *frälsning* och belyses i denna studie med hjälp av den systematiska teologins bidrag i frågan. Historiskt har det latinska begreppet *Ordo salutis* – ”nådens ordning” – använts för att beskriva hur den kristna tron föds och utvecklas hos människan.⁶² Förståelsen om hur människan får del av Guds frälsning har varit en central fråga genom kyrkans hela historia. Martin Luther skrev till exempel i lilla katekesen om att ”den helige Ande kallat mig genom evangelium, upplyst mig med sina gåvor, samt helgat och behållit mig i en rätt tro”.⁶³ Efter Luthers reformation av kyrkan följde flera olika kristna protestantiska kyrkor och den pietistiska rörelsen använde Luthers uttryck för att skapa en ”nådens ordning” om hur tron utvecklas hos människan.

Förenklat kan denna utveckling beskrivas som på det sammanhängande sätt Gud verkar i en människas liv för att föra henne till förening med Jesus Kristus. Den evangelikala teologin framhåller människans behov av räddning genom Guds frälsande nåd. En tvåfaldig syn som pekar dels på människans behov av frälsning, dels frälsningen som Guds gåva. Detta är helt centralt inom evangelikal teologi menar James Packer, evangelikal teolog och anglikansk präst: ”Evangelicals have always seen the question of salvation as one of supreme importance, and their witness to the way of salvation as the most precious gift they bring to the rest of the church”.⁶⁴

Evangelikal teologi gör inte anspråk på att representera en ny form eller ny religiös rörelse utan en teologi i linje med den historiskt kristna kyrkan. Med Stotts ord: ”Evangelicalism is not a new-fangled ’ism’, a modern brand of Christianity, but an ancient form, indeed the original one”.⁶⁵ Detta påstående kan med fördel även appliceras på frågan om frälsningen. Trots att evangelikal teologi påverkats av den protestantiska reformationen spåras dess teologiska

⁶² Huruvida den helige Ande är förmedlare av tron eller inte är en teologiskt debatterad fråga som uppsatsen inte har för avsikt att systematiskt teologiskt behandla.

⁶³ Luther 2011, 31.

⁶⁴ Packer 1990, 111.

⁶⁵ Stott 1996, 33.

förståelse om frälsningen i första hand till Bibelns ord som auktoritet i frågan. I andra hand spåras förståelsen till den långa linjen av det historiskt kristna tänkandet. Den engelske teologen och prästen Gerhard Bray menar att förståelsen om frälsningen särskilt kan spåras till Augustinus och hans lära om synd och nåd samt hans självupplevda erfarenheter av sin omvändelse beskrivna i boken *Confessions*. Från Augustinus hämtar evangelikal teologi förståelsen om att Gud är den som tar initiativet till människans frälsning eftersom hon på grund av synden är totalt oförmögen till frälsning i egen kraft. Frälsningen är en gåva helt och fullt given av Gud att tas emot av människan.⁶⁶ Evangelikal teologi om frälsningen finner också näring från en reformert och traditionell luthersk tradition som starkt betonade Jesus ställföreträdande strafflidande. Packer menar att det här finns en röd tråd och evangelikal konsensus i förståelsen av frälsningen: ”It is the Christ-centered story of redemption that earlier creeds and confessions also told”.⁶⁷

Samtidigt som evangelikal teologi erkänner tidigare historisk teologi om frälsningen är det av vikt att peka på den protestantiska reformationens avgörande skede för utformningen av nuvarande teologisk förståelse. Rötterna återfinns alltså djupare i kyrkans historia, både i förståelsen om Bibelns auktoritet och förståelsen om rättfärdiggörelse genom tro. Detta inkluderar därmed en vidare förståelse för den historiskt protestantiska läran om frälsningen. Den amerikanske teologen Robert Webber pekar också på reformationens betydelse för läran om frälsningen, att den spelar en avgörande roll i evangelikal teologisk konstruktion. Webber menar att förståelsen är en frukt av reformationens fyra *Sola*: nåden, tron, Skriften och Kristus (*sola gratia, sola fide, sola Scriptura, solus Christus*), vilka försvarades av Luther och den protestantiska reformationen som helhet.⁶⁸

Dessa fyra reformatoriska kännetecken fungerar som ett teologiskt ramverk för synen på frälsningen inom evangelikal teologi. Bibeln ses som den slutliga auktoriteten genom vilken evangeliet om frälsningen kan bli känt. Stott erkänner traditionen men menar att traditionen inte ska likställas med Bibelns ord: ”but as subordinate authorities to the only supreme authority, Scripture”.⁶⁹ Vidare är Kristus den ende förmedlaren och frälsaren mellan Gud och människan och den gudomliga nåden kan endast tas emot genom tron på Jesus och inte bero på några mänskliga förtjänster. Jesus död och uppståndelse såsom det uppenbaras i Bibelns ord, beskrivs

⁶⁶ Bray 2000, 77–100.

⁶⁷ Packer 2004, 163.

⁶⁸ Webber 1978, 26.

⁶⁹ Taylor 2009.

alltså som fundamenten för frälsningen. En nutida evangelikal teologi som helhet kan därför förstås med hjälp av titeln på Stotts bok *the Cross of Christ*.⁷⁰

Dock, det är högst väsentligt att komma ihåg att det inom evangelikal teologi och läran om frälsningen finns och funnits variationer om hur olika teologiska förståelser relaterar till varandra. Exempel på detta är Guds suveränitet i relation till människans fria vilja, sakramentens roll i relation till emottagandet av evangeliets budskap om nåd, relationen mellan den kristne och den kristna församlingen som helhet. Oavsett ståndpunkter i dessa frågor har reformationens lära om frälsningen med dess fokus på Guds nåd och Jesu kors tjänat som den gemensamma grunden för all evangelikal förståelse om frälsningen. Med den evangelikale teologen Philip Rykens ord att människan är ”saved from sin; saved by grace; saved through faith; saved for God’s glory”.⁷¹

Värt att notera här angående just konversion, så argumenterar teologen Gordon Smith för att synen på konversion inom evangelikal teologi genomgår ”a sea change – a paradigm shift – in their understanding of conversion”.⁷² Smith menar att evangelikala teologer mer och mer skiljer sig från synen på konversion som en punktuell händelse och ser det mer som en komplex process vilken sker över tid och som processas inom en församlings gemenskap.

I avsnittet ovan har jag resonerat om en evangelikal syn på frälsningen. Nedan följer nu ett kortare resonemang om synen på frälsningen med utdrag från de tre samtida dokumenten beskrivna inledningsvis i detta kapitel. Dessa dokument är textmässigt innehållsrika varför jag försökt lyfta fram det mest centrala i frågan. För enkelhetens skull hänvisar jag till dokumenten utifrån i vilken stad de författades i.

3.2.2 The Lausanne Covenant

När överenskommelsen i Lausanne skrevs betonades människans behov av omvändelse till ett liv med Gud genom Jesus: “Jesus Christ died for our sins and was raised from the dead according to the Scriptures, and that, as the reigning Lord, he now offers the forgiveness of sins and the liberating gifts of the Spirit to all who repent and believe”.⁷³ Överenskommelsen blev också ett teologiskt fundament som beskriver tanken om evangelisation och mission så att alla människor får höra om evangeliet om Jesus Kristus:

To proclaim Jesus Christ as ‘the Saviour of the world’ is not affirm that all people are either automatically or ultimately saved, still less to affirm that all religions offer salvation in Christ.

⁷⁰ Stott 1986.

⁷¹ Ryken 2001.

⁷² Smith 2010, 209.

⁷³ Lausanne 2012, 39.

Rather, it is to proclaim God's love for a world of sinners and to invite everyone to respond to him as Saviour and Lord in the wholehearted personal commitment of repentance and faith.⁷⁴

Lausanne betonar frälsningen som Guds försonande handling i och genom Jesus Kristus, där Jesus som sann Gud och enda vägen till Fadern, blev sann människa, levde, korsfästes, dog och uppstod för människans frälsning och ska en dag komma tillbaka för att upprätta Guds rike i sin fullhet. Målet är att alla människor ska få höra om detta budskap: "The goal should be, by all available means and at the earliest possible time, that every person will have the opportunity to hear, understand, and to receive the good news".⁷⁵ Den personliga omvändelsen efter att evangeliet presenterats är därför en förutsättning för kristet liv, både enskilt och i gemenskap med andra: "... we must repent and believe, turning from sins, lies and idols, and trusting in Jesus Christ as the only Saviour".⁷⁶ Detta innebär också en delaktighet i Guds kyrka uttryckt genom både den lokala och universella församlingen då frälsningen resulterar i en "incorporation into his Church and responsible service in the world ... The Church is at the very centre of God's cosmic purpose and is his appointed means of spreading the gospel."⁷⁷ Det beskrivs även flertalet gånger som "a cost of discipleship", att omvändelsen inkorporerar den troende i kyrkan som en naturlig konsekvens.⁷⁸

I texterna återfinns också en viktig betoning på den helige Andes verk i den omvändes liv och gärning. "The power of the holy Spirit" återfinns bland annat som en huvudpunkt, om Andens hjälp till den troende att leva ut det kristna livet och för att berätta om vem Jesus är.⁷⁹ I texterna från Lausanne påpekas även uppdraget för kyrkan att på Jesus befallning döpa de som genom tro omvänt sig till Kristus. Lausanne betonade även att omvändelsen involverar åtminstone tre nya relationer; lydnad till Kristus, medlemskap i en kyrka och ett ansvar för tjänande i världen.⁸⁰

3.2.3 The Manila Manifesto

När texterna i Manila författades 1989 berördes frågan om människans frälsning. I dessa betonas dels synen om Kristus ställföreträdande straff i försoningen: "We affirm that on the cross Jesus Christ took our place, bore our sins and died our death: and that for these reason alone God freely forgives those who are brought to repentance and faith". Dels den helige

⁷⁴ Lausanne 2012, 32–33.

⁷⁵ Lausanne 2012, 59.

⁷⁶ Lausanne 2012, 41.

⁷⁷ Lausanne 2012, 39, 51.

⁷⁸ Lausanne 2012, 39, 43, 44.

⁷⁹ Lausanne 2012, 81.

⁸⁰ Lausanne 2012, 43.

Andes roll i frälsningsprocessen: “We affirm that the Holy Spirit’s witness to Christ is indispensable to evangelism, and that without this supernatural work neither new birth nor new life is possible”. Frälsningen innebär alltså att människan lyssnar till evangeliets budskap, omvänder sig genom tro och anammar en kristen tro och livsstil: “God himself... anoints the messenger, confirms the word, prepares the hearer, convicts the sinful, enlightens the blind, gives lift to the dead, enables us to repent and believe, unites us to the Body of Christ... and sends us out in our turn to be Christ’s witnesses”.⁸¹

Under konferensen i Manila betonades även att varje kristen församling behöver vända sig utåt i evangelisation, till sitt lokala samhälle för att berätta om den kristna tron och uppmana till ett medmänskligt tjänande.

Every Christian congregation is a local expression of the body of Christ and has the same responsibilities. It is both “a holy priesthood” to offer God the spiritual sacrifices of worship and “a holy nation” to spread abroad his excellences in witness. The church is thus both a worshipping and a witnessing community gathered and scattered, called and sent. Worship and witness are inseparable.⁸²

Genom församlingen och troende människor blir Guds kärlek synlig när den kristne visar omsorg för dem som är berövade sin frihet, värdighet, för dem saknar mat och husrum.⁸³ En människosyn som drivkraft till att försvara människor och stå upp för mänsklig värdighet i olika situationer: ”Because men and women are made in the image of God, every person, regardless of race, religion, colour, culture, class, sex or age, has an intrinsic dignity because of which he or she should be respected and served, not exploited.”⁸⁴

3.2.4 The Cape Town Commitment

2010 skrevs The Cape Town Commitment och framhöll frågan om frälsningen med bland annat följande ord:

Solely through trusting in Christ alone, we are united with Christ through the Holy Spirit and are counted righteous in Christ before God. Being justified by faith we have peace with God and no longer face condemnation. We receive the forgiveness of our sins. We are born again into a living hope by sharing Christ’s risen life. We are adopted as fellow heirs with Christ. We become citizens of God’s covenant people, members of God’s family and the place of God’s dwelling. So, by trusting in Christ, we have full assurance of salvation and eternal life, for our salvation ultimately depends, not on ourselves, but on the work of Christ and the promise of God.⁸⁵

⁸¹ Manila 1989.

⁸² Manila 1989.

⁸³ Manila 1989.

⁸⁴ Manila 1989. Lausanne 2012, 45.

⁸⁵ Cape Town 2010, 39.

En betoning av människans förening med Gud genom tron på Kristus där Anden spelar en enande roll. Texten framhåller även att människan tar emot syndernas förlåtelse och vidare blir födda på nytt till ett liv i gemenskap med andra troende genom Guds församling och kyrka. Den troende införlivas i en större gemenskap av troende och blir en del av den lokala församlingen och den världsvida kyrkan: "The people of God are those from all ages and all nations whom God in Christ has loved, chosen, called, saved and sanctified as a people for his own possession, to share in the glory of Christ as citizens of the new creation".⁸⁶ Under mötet i Kapstaden uttrycktes det som en genererande kärlek, att den kärlek som människan tar emot av Gud också leder till en kärlek som visar på enhet, ärlighet och solidaritet med andra troende.⁸⁷ Denna kärlek sträcker sig ut till alla världens folk och kulturer då den etniska mångfalden är en Guds gåva. En kristen människa måste älska det som Gud valt att välsigna, vilket innefattar alla kulturer. Kärleken till alla folk och kulturer kräver ett aktivt avstånd från all rasism genom att behandla folkgrupper och kulturer med värdighet och respekt, eftersom Gud erkänt dem ett värde i skapelsen och frälsningen.⁸⁸ Här framträder alltså en positiv syn på olika kulturer som en Guds gåva.

"God commands us to make known to all nations the truth of God's revelation and the gospel of God's saving grace through Jesus Christ, calling all people to repentance, faith, baptism and obedient discipleship".⁸⁹ Även i detta stycke framträder synen på hur Guds frälsning gestaltas i fyra faser. Människan fylls av ånger och omvänder sig genom tro varpå hon tar emot dopet och leds in i hörnsamt lärjungaskap. Människan ses alltså som syndare skild från Guds närhet. Syndens konsekvenser har gjort att människan fjärrmat sig från Gud och skapelsen och förtjänar Guds dom. Domen kan endast undgås genom att människan omvänder sig och räddas från syndens konsekvenser för att så ta emot det eviga livet.⁹⁰ Denna förståelse av frälsning som uteslutande beror på Guds verk genom gudomlig nåd i människan, är helt central för evangelikal teologi.

3.2.5 Summering av konversion inom evangelikal teologi

Jag har nu lyft fram teologiska principer samt skrivit om *Ordo salutis* inom evangelikal teologi. Detta blir en hjälp till att förstå synen på konversion inom de kyrkliga sammanhang som

⁸⁶ Cape Town 2010, 41.

⁸⁷ Cape Town 2010, 41–44.

⁸⁸ Cape Town 2010, 33–34.

⁸⁹ Cape Town 2010, 47.

⁹⁰ Cape Town 2010, 23–24, 37–39.

informanternas konversioner skedde inom. Den evangelikala förståelsen av konversion betonar vissa centrala delar:

- Förståelsen att alla människor är älskade av Gud men alla behöver personlig omvändelse genom tron på Jesus Kristus. Detta har möjliggjorts genom Jesus ställföreträdande straff vilket innebär att människan undgår Guds dom hon förtjänar på grund av synden.
- En förståelse om korsets centralitet i Guds frälsningsplan. Det är endast hos Jesus själv som frälsningen finns och pånyttfödelsen i människans liv sker genom tron på Jesus.
- En förståelse om att människans omvändelse för henne till kyrkan, vilken beskrivs som Guds förbundsfolk, Guds familj och platsen för Guds närhet. Frälsningen har alltså inte bara med individen att göra utan är nära sammankopplad med kyrkans liv.
- Det inbegriper även en förståelse av Bibeln som Guds ord, sanningen om vem Gud och människan är, som en auktoritet för människans levnadssätt genom alla tider.
- En förståelse av den helige Andens roll i den troendes liv samt att den inre omvändelsen kommer till uttryck genom dopets synliga handling.
- Även en förståelse om att tron också leder till handling och agerande i att berätta om vem Jesus är. Det är även ett agerande för naturen och människans bästa, oavsett vilken del av världen eller vilka människor det handlar om.

3.3 Apostasi inom islam

Apostasi ('revolt', 'avhopp') innebär att lämna den religion man tillhör och förekommer inte enbart inom islam men fokus i denna studie är konversion från en form av islam till svensk frikyrklig kristendom. Apostasi har diskuterats inom islam i cirka 1400 år med skiftande reaktioner och olika tolkningar i fråga om straff. Både i modern tid och historiskt har dödsstraffet verkställts i flera länder där islam dominerar och inte minst aktualiserats i nutid.⁹¹

En apostat inom islam kan anamma en ny bild och förståelse av världen samtidigt som apostaten vidhåller vissa tidigare inlärdade kulturella företeelser. Detta kan inbegripa områden som gäller mat och kläder då man avstår från att äta fläskkött eller fortsätter att klä sig i slöja, trots att man lämnat islam. ”Vissa aspekter av religionen hålls intakta, andra omförhandlas, omformuleras och får en ny betydelse och funktion i apostatens liv”.⁹² Omförhandlingen vid religionsbytet kan då gälla att visa respekt för släkt och familj varför man fortsatt avstår viss

⁹¹ Marshall och Shea 2011.

⁹² Enstedt 2018, 337.

mat eller klär sig i vissa kläder, även om man inte längre bekänner sig till religionens regler och kulturella uttryck. Apostatens tillhörighet till en grupp kan då fortsatt uttryckas genom religiösa symboler och kulturella handlingar även efter att man lämnat religionen.

Religionssociologen Linda Woodhead lyfter fram betydelsen av att förstå religion utifrån andra aspekter än de kognitiva och framhåller religion som kultur, praktik, makt, identitet och relationer i stället för att beskriva religion endast som rapporterad eller representerad, det vill säga hur en religion framställs av anhängarna och hur individer framställer sig själva.⁹³ Woodhead uppmanar därför att ifrågasätta en ensidig syn på religion som livsåskådning med en uppsättning trosföreställningar och kognitiva scheman. Detta är dock viktigt vid forskningen av apostasi och konversioner, men det är inte något nytt uttryck för människors religionstillhörighet att ibland vidhålla tidigare inlärdade beteenden eller att ibland helt bryta med tidigare praktiker:

Ex-muslimer kan hålla fast vid praktiker, normer och värderingar som för dem är intimt förknippade med islam, samtidigt som de tar avstånd från vedertagna religiösa föreställningar. Andra apostaters upptagenhet av islam kommer till uttryck i brott mot muslimska symboliska regler: de äter mat som uppfattas som haram eller klär sig och sminkar sig på utmanande sätt.⁹⁴

Undersökningar av ex-muslimer visar att om islam är ersatt med en annan religion kan de tidigare religiösa uttrycken dock fortsatt spela roll för identiteten, till exempel kan det vara viktigt för en person med identifikationen som ex-muslim:

Islam dröjer sig kvar i den nya identiteten som ex-muslim, liksom i några fall i individens praktiker, normer, värderingar och emotioner. För ex-muslimer som nu lever som kristna eller icke-religiösa innebär det att gränserna mellan det religiösa och det sekulära, eller mellan två religioner som kristendom och islam, inte alltid är så skarpa...⁹⁵

När studier därför bedrivs inom apostasi- och konversionsområdet är det viktigt att ta hänsyn inte bara till människors religionstillhörigheter utan även deras traditionstillhörigheter, även om religion är något annat än tradition. Detta kan ta sig uttryck i att man knyter an till och blandar inslag från flera religiösa traditioner, vilket antropologen Rose Drew beskriver.⁹⁶ Fenomenet med religiös synkretism är i och för sig inget nytt men behöver uppmärksammas för en vidare förståelse vid forskningen om konversioner och apostasi.

En aktuell fråga i detta sammanhang är därför i vilken mån en konvertit från islam till kristendom anses behöva bryta med tidigare invanda kulturella (traditionella) beteenden. Det är förvisso sant att den inre religiösa övertygelsen också kommer till uttryck i yttre bekännelser

⁹³ Woodhead 2011.

⁹⁴ Enstedt 2018, 338.

⁹⁵ Enstedt 2018, 336.

⁹⁶ Drew 2014.

men för konvertiter som riskerar dödsstraff på grund av apostasi, är det angeläget att av den orsaken även vidmakthålla kulturella uttryck, kopplat till tidigare religionen. Kan en konvertit därför fortsatt ge uttryck för tidigare kultur samtidigt som man bär på en ny trosövertygelse?⁹⁷ Religionsforskaren John Travis resonerar om detta och använder en modell där han kontrasterar olika ”Christ-centered communities” i den muslimska världen. Travis använder en skala som beskriver konversion i relation till hur mycket konvertiten bryter med sin tidigare bakgrund, det vill säga graden avkontextualisering.⁹⁸

Ämnet väcker även frågan om en människa kan tillhöra mer än en religiös tradition, vilket missionsteologen Kang San Tan resonerar om utifrån ett evangelikalt teologiskt perspektiv. I en alltmer global värld är mångkulturella identiteter en växande verklighet. Det innebär också ett ökat fenomen av multireligiös tillhörighet hos individer som identifierar sig själva som följare av flera religiösa traditioner. Multikulturella verkligheter har resulterat i en ny generation av kristna som formats av mer än en religiös tradition. I en globaliserad värld kan orsakerna till detta till exempel bero på föräldrars inter-religiösa äktenskap, exponering till multireligiösa traditioner eller konversioner vid religionsmöten. Tan ställer frågan utifrån ett teologiskt perspektiv, om kristna kan bibehålla någon form av identifikation med dess tidigare religion, och landar i ett försiktigt ja.⁹⁹

Med ovanstående om apostasi i åtanke blir det dock utifrån en konvertits situation helt väsentligt att i sammanhanget lyfta in det dödshot som kan aktualiseras vid religionsbyte. Inom den muslimska världen är det därför inte självklart att en konvertit lever ut sin kristna tro öppet och helt bryter med tidigare kulturella och religiösa invanda mönster. Det kan innebära att konvertiten lever ut sin kristna tro inom den kulturella gemenskap man föddes in i, utanför den institutionaliserade kristendomen. Ett begrepp som används för detta fenomen inom forskningen är *insider movements* och utforskas från olika perspektiv såsom historiskt, teologiskt, missiologiskt, identitets- och erfarenhetsmässigt.¹⁰⁰

3.4 Livsberättelsers betydelse för formandet av teologi

Teologi är något som förstås utifrån samtiden och utifrån de utmaningar som möter i varje ny tid. Därför behöver den teologiska förståelsen ständigt förnyas så att den talar nutidens språk. En sådan insikt är att uppmärksamma och lyssna till människors livsberättelser och erfarenheter

⁹⁷ Detta är en mycket intressant fråga som uppsatsen inte avser att besvara men en fråga som är viktig i sammanhanget.

⁹⁸ Travis 2006, 658–659.

⁹⁹ Tan 2010.

¹⁰⁰ För en vidare diskussion om *insider movements*, se Talman och Travis 2006, Dyrness 2016 och Farah 2015.

av tro och det gudomliga, vilket är ett sätt för teologer att göra ett bättre jobb, menar teologen och etikern James McClendon.¹⁰¹ När religionsforskningen intresserar sig just för människors livsberättelser är det en viktig källa till att förstå religion och formande av teologi.¹⁰² Människor, om än inte alla, bär på ”frågorna om mål och mening, liksom försöken till svar, (vilket) ringar in något väsentligt som har att göra med hur vi uppfattar livet, vår existens. De säger något om vad som är viktigt i livet och vad vi fäster vår tillit till”.¹⁰³ Dessa frågor kan sägas höra samman med människors livsåskådningar, existentiella frågor, om det mörka och svåra i livet, om det som rör människans liv och död, smärta och skuld. I boken *Livet enligt människan* lyfter redaktörerna fram livsåskådningsforskning som ”människans olika sätt att försöka svara på frågan om vad det innebär att leva som människa i världen, tillsammans med andra, och hur man kan hantera de existentiella frågorna”.¹⁰⁴ Redaktörerna visar även att livsåskådningar har att göra med livets existens och dess grundvillkor, vilket har en betydelsefull historisk bakgrund till i synnerhet systematisk teologi.¹⁰⁵ För den här studien blir det viktigt att både lyssna till informanternas berättelser men också att försöka förstå vad konversionen har för funktion i deras liv, eftersom livsåskådningar definieras både med hänsyn till religioners innehåll och funktion i det vardagliga livet, som att till exempel ge tröst och skapa tillit. Religion avgränsas alltså inte bara till dess trosföreställningar och värderingar, vilket evangelikal teologisk förståelse tenderar att göra, utan även till religionens funktion, något som blivit mer och mer aktuellt genom levd religion-forskning.

Människors berättelser om religiösa trosföreställningar och förhållningssätt är en central del av levd religion-forskningen: ”För att bättre förstå religion behöver vi även rikta blicken mot hur människor faktiskt utövar, praktiserar och lever sin religion”.¹⁰⁶ Det är i och för sig inte någon ny företeelse vilket man sett vid studier bland ursprungsfolk eller indiska bönder som inte använder religiösa texter. Dock, forskning om människors religionstillhörighet och upplevda religiösa erfarenheter, tro och praktiker i vardagen, behöver sätta ljus på förhållandet till dogmer, normer och värderingar. Det behöver även förstås i relation till andra människor och deras religiösa tillhörighet och uttryck. Forskningen inom levd religion lyfter därför fram,

¹⁰¹ McClendon 2002, 69.

¹⁰² Sinding Jensen 2016, 291–303.

¹⁰³ Bråkenhielm, Essunger och Weserlund 2013, 9.

¹⁰⁴ Bråkenhielm, Essunger och Weserlund 2013, 10–11.

¹⁰⁵ Bråkenhielm, Essunger och Weserlund 2013, 15.

¹⁰⁶ Enstedt och Plank 2018, 9. Det är bra att detta belyses och forskningen tar hänsyn till hur människor lever ut sin tro i vardagen och i praktiken. Något som religionsvetare, antropologer, etnografer forskat om. Kanske har konversionsämnet kopplat till den migration som skett till Sverige de senaste åren faktiskt aktualiserat vikten av detta i vår tid? Det vill säga, religiös övertygelse är något mer än ett intellektuellt avgörande om en religions sanningshalt. Religiös övertygelse är något som uttrycks i konkreta och uttryckliga praktiker vilket beskriver en persons religiösa tillhörighet.

vilket sociologiprofessor Meredith B. McGuire poängterar, att ”religion and spirituality are practiced, experienced, and expressed by ordinary people (rather than official spokespersons) in the context of their everyday lives”.¹⁰⁷ Att fördjupa insikten om hur människor lever ut sina religiösa liv i vardagen är alltså en viktig del i religionsforskningen.¹⁰⁸ Den här studien använder intervjuer som metod och tar hänsyn till att konvertiterna delar med sig av sin egen förståelse och process vid religionsbytet. Eftersom vi inte var där och då när det hände kan skeendet inte heller empiriskt observeras, vilket professorn i antropologi Peter Stromberg framhåller vid konversionsforskning:

Transformation is best understood as accomplished not in the original conversion event but rather in the ritual recounting of that event, the conversion narrative. The reasoning here is very simple: the analyst has no access to the original conversion event, and whatever it was that happened there, it cannot be observed.¹⁰⁹

Ovanstående är dock inget hinder eftersom det är den religiösa förändringsprocessen som studeras och informantens förståelse av sin konversion. Naturligtvis är det avhängigt att informanten minns och berättar så mycket som möjligt i detalj, vilket möjliggör studiet av konversioner då det förstås bäst i berättelsens form. Genom att lyssna till konversionsprocessen förstår vi de olika delarna av en konversion bättre, vad som händer med personen samt hur personen knyter an till övriga samhället:

The conversion narrative is often a story about how a believer transformed his or her motives from the destructive to the righteous. If we could understand more about how this happens, we would gain insight into both of the components of conversion, personal transformation and institutional affiliation.¹¹⁰

3.5 Sammanfattning

Jag har visat på några viktiga aspekter utifrån studiens syfte och ambition att analysera konvertiters förståelse av sin konversionsprocess utifrån det kyrkliga sammanhang det skedde i. Därför har jag kortfattat redogjort för evangelikal teologi och dess förståelse av konversion och frälsning, om apostasi inom islam och komplexiteten det kan innebära i form av dödshot. Jag har även kortfattat beskrivit vikten av att lyssna in människors religiösa livsberättelser och erfarenheter vid forandring av teologi. Vidare kommer jag nu i kapitel fyra beskriva de informanter som deltagit i studien samt redogöra för studiens empiri.

¹⁰⁷ McGuire 2008, 12.

¹⁰⁸ Se Wigg-Stevenson 2014 för etnografisk metod som kan hjälpa till att skapa teologiska samtal i brytningspunkten mellan kyrka, akademi och vardagslivet.

¹⁰⁹ Stromberg 2014, 130.

¹¹⁰ Stromberg 2014, 130.

Kapitel 4: Empiri samt analys av intervjuerna

I detta kapitel ges först en kort beskrivning av informanterna som deltagit i studien utifrån angett kön och ålder men med fingerade namn. Vidare redogör jag i kapitlet för analysen av studiens intervjuer vilket tillsammans med kapitel ett, två och tre kommer att ligga till grund för studiens diskussion och slutsatser. Intervjuerna analyseras utifrån metodbeskrivningen i kapitel två. Redovisningen sker även utifrån Lewis Rambos teori om konversion med dess sju faser och där de teman som synliggjordes vid analysen redovisas under varje fas.

4.1 Informanterna

Vid transkribering och analys var det en utmaning då det fanns viss språkförbistring hos informanterna. De citat som refereras till i detta kapitel från intervjuerna är därför lätt redigerade för läsbarhetens skull utan att innebörden och det inneboende budskapet gått förlorat.

Informant ett, ”Amal”, är en 42-årig kvinna från Iran som idag bor i Skåne. Hon kom till Sverige 2019 som shiamuslim. Konversionen genomfördes i Sverige med dop 2021. Hon fick uppehållstillstånd 2022. I det församlingssammanhang hon tillhör har det skett cirka 30 konversioner.

Informant två heter ”Ali”. Ali är 47 år gammal och kommer från Afghanistan där han levde som sunnimuslim. Han blev troende i Tyskland, kom till Sverige 2012 och döptes 2014. År 2020 fick Ali uppehållstillstånd och i församlingen han idag tillhör i norra Sverige har det skett ca 20–30 dop med konvertiter de senaste 10 åren.

”Noor” är informant tre och bor i södra Sverige. Hon är kvinna, 33 år gammal och kom till Sverige 2015 från Afghanistan. Tidigare, innan konversionen som skedde i Sverige med dop i maj 2018, var hon shiamuslim och fick uppehållstillstånd 2020. De senaste 10 åren har det skett cirka 100 konversioner i den församling hon tillhör.

”Rayan”, en 24-årig man som bor i Östergötland, är informant fyra. Rayan kom till Sverige 2015. Han föddes i Afghanistan men växte upp i Iran som shiamuslim. Konversionen genomfördes i Sverige med dop i september 2017. Han fick uppehållstillstånd 2019. I den församling han tillhör har det uppskattningsvis skett cirka 20 konversioner.

Femte informanten heter ”Sami”. Han är 37 år gammal och bor i södra delen av Sverige. Sami är tidigare shiamuslim och uppvuxen i Afghanistan men bodde tio år i Iran innan han kom

till Sverige 2015. Han döptes 2017 och fick uppehållstillstånd 2019. I det församlingssammanhang Sami tillhör har det skett 3–4 konversioner.

Informant sex heter ”Zain” och är 34 år gammal. Han är tidigare shiamuslim och kommer från Iran. I slutet av 2018 kom han till Sverige och fick uppehållstillstånd 2020. Det var också i Iran som han blev kristen men dopet skedde i Sverige under maj månad 2019. I den församling han tillhör, belägen i västra delen av Sverige, har det skett cirka 50–70 dop av konvertiter.

Om informanterna citeras med tre meningar eller längre i detta kapitel används blockcitat.

4.2 Kontext

Enligt Rambo ska denna fas ses som den totala miljön i vilken en konvertit genomgår konversionen. Det är inte en första fas i konversionsprocessen utan något som berör livets olika delar såsom samhälle, familj, bakgrundshistoria, erfarenheter etcetera. De teman som redovisas i detta avsnitt är konvertiternas arv, rädslor och tidigare tro som muslimer.

4.2.1 Arv

Analysen visar att när konvertiterna svarar på frågor utifrån kontext framkommer att de pratar mer om sin historia och sina tidigare erfarenheter från livet än själva konversionsprocessen. I detta framträder konvertiternas arv som tidigare troende muslimer, vilket de anknyter till i intervjun då de alla är födda och uppväxta som muslimer.

Amal berättar om hur hon ser på sin bakgrund: ”Islam ärvdes från mina föräldrar... man måste vara muslim i mitt land Iran... men religion kan inte ärvas”.¹¹¹ Ali konstaterar: ”Jag kommer från Afghanistan. Jag är född till islam”.¹¹² Rayan uttrycker att han föddes till muslim men bar inte på någon särskild tro: ”Jag hade ingen särskild tro som muslim. Växte upp i en religiös familj och särskilt min pappa för han var en mulla”.¹¹³ Noor berättar om sina tankar om uppväxten: ”Jag föddes i en muslimsk familj. Jag tänkte inte konstigt för mig, jag är född muslim så ska vara muslim hela livet utan att veta vad det betyder eller handlar om och så jag bara trodde”.¹¹⁴ ”När jag var liten jag gick dit ofta. Hade jag inte så mycket att göra hemma, jag gick dit med pappa”, säger Sami om hans moskébesök som barn.¹¹⁵ Zain berättar att hans släkt var extrema vilket påverkat honom mycket. Hans pappa dog när han var tio år gammal och enligt islamiska regler tog de honom ifrån hans mamma och skickades till specialskola där han

¹¹¹ Amal, 2023-05-24.

¹¹² Ali, 2023-05-24.

¹¹³ Rayan, 2023-05-22.

¹¹⁴ Noor, 2023-05-22.

¹¹⁵ Sami, 2023-06-11.

under två år lärde sig Koranen. Detta skedde när han var elva år och Zains syster blev bortgift när hon var 13 år. Dessa två händelser har förstört mycket i hans liv fram tills han blev kristen berättar han.

4.2.2 Rädslor

Konvertiternas arv av att växa upp med islam där tron var given, har inneburit svåra känslor av olika slag, vilket analysen visar. Bland annat uttrycker de känslor av rädsla.¹¹⁶ Antingen rädsla för Gud, sina pappor eller andra vuxna. Ali beskriver: ”Så mycket rädd för Gud när gjorde någonting eller säger någonting. Förut jag dricker alkohol och jag hade mycket problem. Jag tänker inte rädd för Gud nu fast så mycket svårt från islam”.¹¹⁷ Rayan berättar om sin rädsla för sin pappa: ”Min mamma hade också samma tro som min far men hon var inte så elak liksom. De flesta gånger så kom min mamma emellan och försökte rädda mig från min far och då blev hon också misshandlad av honom”.¹¹⁸ ”Folket i Iran de börjar hata mullorna, de har makten och 44 år och de gjorde ingenting för folk och de bara ljuger. Faktiskt de gör folk rädda för Gud. Folket vet att de ljuger”,¹¹⁹ säger Sami om ledarskapet i hans hemland.

Något som också framkommer är konvertiternas känsla av tvång under uppväxten och att de inte hade möjligheten till att välja själva. Amal säger bland annat att tvånget handlade om att blint följa ledarna. Hon berättar även att hon inte fick tänka på andra religioner utan måste vara muslim: ”Det är inte lätt eftersom islam är en fullständig religion till oss”.¹²⁰

Rayan berättar att hans pappa var väldigt hård och skeptisk:

Då tvingade han mig som litet barn att praktisera islam och be. Han ville att jag också skulle bli mulla som han och gjorde jag inte som han ville fick jag stryk. Jag kunde inte protestera och gjorde som pappa ville så därför kan jag inte beskriva hur vilken tro jag hade liksom som muslim... antingen gjorde jag som han ville eller liksom blev jag misshandlad.¹²¹

Sami uttrycker också rädsla för och tvång av sin pappa. Han berättar att: ”Pappa var ganska hård. Gör som dom säger. Du har ingen makt. Det var det enda jag visste och vi var rädda”.¹²²

4.2.3 Tidigare tro som muslimer

¹¹⁶ Ordet rädsla blir i detta sammanhang ett sammanfattande begrepp för skräck, svårt obehag, oro.

¹¹⁷ Ali, 2023-05-24.

¹¹⁸ Rayan, 2023-05-22.

¹¹⁹ Sami, 2023-06-11.

¹²⁰ Amal, 2023-05-24.

¹²¹ Rayan, 2023-05-22.

¹²² Sami, 2023-06-11.

Konvertiterna berättar även i intervjuerna kort om praktiker de som troende muslimer utförde, avsaknad av förståelse av vad kristen tro var samt förståelse av muslimsk tro. Man fick inte tänka på andra religioner utan måste vara muslim eftersom islam är en fullständig och komplett religion berättar Amal. Om man gick ur islam blev man ”oren och blir en syndig människa”.¹²³ Noor berättar att hon försökte vara en stark muslimsk mamma för sina barn och var därför lite aktiv genom att ”läsa Koranen och be varje dag. Jag kommer inte ihåg om jag har missat någon fasta”.¹²⁴ Sami berättar att han bad nästan fem gånger varje dag, fastade under en månad per år och gick till moskén: ”Vi visste vi ber fem gånger om dagen och be och fasta och sådana saker du blir frälst och går till paradise”.¹²⁵ Rayan förklarar att han inte kunde något om kristen tro: ”Jag hörde talas om vad som kristendomen men visste ingenting om det, hade ingen aning om vad kristen tro innebar”.¹²⁶ Zain fick höra om kristen tro i skolans undervisning. Han förstod inte vad religionen handlade om och säger idag att skolan inte lärde ut rätt kristen tro. ”Jag trodde att kristna har samma religion som oss... fast de har några andra regler för sin religion”.¹²⁷

4.3 Kriser

När någon genomgår en konversion föregås det vanligtvis av en krisfas enligt Rambo, som kan vara av religiös, politisk, psykologisk eller kulturell art. Rambo betonar vikten av att i denna fas söka fördjupad förståelse om den kontextuella situationen. Ytterligare en viktig aspekt är att kriser kan pågå över tid i en människas liv. De teman som framkommer under intervjuerna handlar om två sorters kriser. Dels kris på grund av livsförändring, dels kris på grund av förändrad tro.

4.3.1 Livsförändring

Av de konvertiter som studien inbegriper är det alla utom Amal som kom till Sverige som flyktingar. Amal kom till Sverige med sin man för att tjäna mycket pengar. Hennes man hade ett bra jobb och Amal fick jobb som undersköterska. Efter sju månader var hon dock inte nöjd med situationen och ville flytta tillbaka till Iran. Så skedde inte och vid samma tid kom hon i kontakt med en kyrka och kristen tro vilket blev början till en livsförändring. Hon upptäckte att det fanns flera religioner vilket hon inte förstätt i Iran, hon kände sig lurad och blev mycket arg

¹²³ Amal, 2023-05-24.

¹²⁴ Noor, 2023-05-22.

¹²⁵ Sami, 2023-06-11.

¹²⁶ Rayan, 2023-05-22.

¹²⁷ Zain, 2023-09-06.

på alla. Hon berättar att hon i en dröm åtta år tidigare mött en man som hon inte visste vem det var. När hon var i kyrkan i Sverige såg hon samma tavla med mannen på och förstod att det var Jesus hon mött i drömmen: ”De bjöd med oss till kyrkan... och när vi sjöng när jag tittade på jesusbilden på tavlan, tiden stod stilla eftersom jag hade sett precis Jesus i Iran kanske det var åtta år sedan. Jag hade sett honom i en dröm i rummet när jag var sjuk”.¹²⁸ Tron på Jesus växte i Amal och hon berättar vidare om vad tron betydde för henne. I en annan dröm upplevde hon hur det låg mörker över hennes barn. En kvinna sa i drömmen att hon inte kunde ta hand om barnen men Amal sa Jesus namn vilket hjälpte henne, berättar hon.

Ali kom först i kontakt med en kyrka i Tyskland där han bodde i ett flyktingläger för asylsökande. Hans liv var inte så bra, han drack mycket alkohol och familjen kom till Sverige efter ett tag men hans fru lämnade honom med deras gemensamma barn. ”Min fru och familj de inte vill mig när jag tror på Jesus Gud, de säger att ’nu är du 100 procent kaffer’. Nu jag har inte släktingar, jag har ingen men det är underbart min dotter är född i Sverige”.¹²⁹ Ali berättar att hans dotter inte tänker illa om honom för att han är kristen.

Rayan kom först till Grekland men efter ett par månader kom han till Sverige. Han beskriver om en längtan han bar på eftersom hans liv var kaos och orättvisa. Han blev anklagad för olika saker som han inte vill berätta om men att han varit med om hemska saker som barn när han arbetade: ”Jag har varit med om jobbiga saker och mycket misshandel, så det här betyder mycket för mig att komma till en plats där man tar emot med kärlek och träffa andra människor med glädje. Det var ju stort”.¹³⁰

Sami beskriver att det var väldigt svårt när han kom till Sverige. Det blev kris mellan honom och hans fru då hon inte ville att Sami skulle bli kristen och han förstod att han skulle bli utsparkad hemifrån. När Sami skulle döpa sig pratade en pastor med hans fru men Sami var tvungen att hålla sig borta under tre dagar: ”Jag trodde vi kommer dela på oss 100 procent. Vi måste komma överens. Efter dopet det hann lugna ner sig... hon accepterar det inte så lätt, det tog några månader att hon acceptera”.¹³¹ Zains fru blev kristen först men han vägrade att lyssna när hon berättade om sin tro. Han drack mycket alkohol och detta blev svårt i deras relation.

4.3.2 Troskris

¹²⁸ Amal, 2023-05-24. Jesus, ’Isa’, beskrivs som en framträdande profet i Koranen.

¹²⁹ Ali, 2023-05-24. Kaffer, från arabiskans kafir ’otrogen’, är ett ord som kan används av muslimer om en person inte bekänner sig till islam.

¹³⁰ Rayan, 2023-05-22.

¹³¹ Sami, 2023-06-11.

Två av konvertiterna berättar om troskris i deras liv. Amals troskris började när hon kom i kontakt med kyrkan i Sverige då hon förstod att det fanns flera religioner vilket ledde till en troskris i hennes liv. Hon kände sig lurad och arg. Flera år tidigare hade hon mött Jesus i en dröm vilket hon förstod när hon såg tavlan i kyrkan som hon tidigare berättat om: ”Jag förstod att det inte var Muhammed. Jag hade träffat Jesus och Jesus träffade mig”.¹³²

Noor berättar ingående om den troskris som skedde i samband med att hon kom i kontakt med kyrkan då hon gick dit på grund av aktiviteter för hennes barn. Hon ville inte att de skulle vara hemma ensamma när andra barn gick dit. Kyrkan ordnade med en kurs om grunderna i den kristna tron, alphakurs, men först ville hon inte vara med i den gruppen.¹³³ När hon väl var där tänkte hon att hon var på helt fel väg, skrattade åt sig själv och tänkte att vilka tror dom att dom är, deras tro finns inte och är ju helt fel. Men när pastorn pratade om Abraham blev hon chockad och stannade kvar och tänkte: ”Varför känner de Abraham, varför pratar de om Abraham? Varför de kanske kommer att prata om profeten Muhammed också?”¹³⁴ Noor kom till en punkt i sitt liv då hon kände sig lurad av de som lärt henne om islam i hemlandet. Hon var vid denna tidpunkt troende muslim men det blev en troskris i hennes liv när hon nu fick hon veta om Jesus och kristen tro. Det ledde till att hon, som hon beskriver det, lämnade islam men hon vågade inte tro på Jesus heller och under några månader trodde hon på ingenting berättar hon. Den här tiden beskriver hon som ett stort mörker i hennes liv. Hon kunde inte be, var arg på Gud och islam, kunde inte prata om sina känslor, var mycket ledsen och ville bråka med allt och alla. Efter ett tag kommer hennes man till tro på Jesus och hon blir väldigt arg på honom och hotade med skilsmässa.

Zain berättar att hans fru läste bibelord för honom och det väcktes då en troskris i honom. Eftersom han inte hade någon att kalla fader då hans pappa dog när han var tio år, blev det viktigt för honom när Bibeln kallade Gud för Fadern: ”Den längtan hade jag haft hela tiden”.¹³⁵

4.4 Aktivt sökande

Enligt Rambo är det aktiva sökandet i en människas liv en pågående process men intensiteten ökar kraftigt i tider av kris. När konvertiterna berättar om sökandet i kriserna framkommer ett tema av nyfikenhet.

¹³² Amal, 2023-05-24.

¹³³ Alpha, utifrån det grekiska alfabetets första bokstav, är en kurs som handlar om grunderna i den kristna tron och som olika kyrkor anordnar. Kursen utgår ifrån ett material av organisationen med samma namn.

¹³⁴ Noor, 2023-05-22.

¹³⁵ Zain, 2023-09-06.

4.4.1 Nyfikenhet

Bibelläsningen var något som blev viktigt i denna fas. Amal hade fått en Bibel och ville upptäcka varför de var så snälla som gav henne den. Hon blev påverkad av vad hon läste och det fick stor betydelse även om hon inte förstod allt: ”Så jag fortsatte och jag upptäckte många saker”.¹³⁶

Noor som var med på alpakursen upptäckte nya saker när de läste från Bibeln: ”Då blev jag lite nyfiken”.¹³⁷ Hon berättar att hon kände Mose och Abraham sedan tidigare och när hon hörde om det på kursen ökade hennes nyfikenhet och hon blev mer intresserad. Hon pratar med sin man hemma om den nya kunskapen och hon bestämmer sig för att fortsätta. Hennes första Bibel är på persiska, hon läser allt mer och ställer frågor eftersom hon vill lära sig mer.

Rayan blev mer nyfiken när han såg hur kristna behandlade varandra. Han beskriver att de människor han lärt känna tog hänsyn till varandra och var inte fördömande utan mer öppna vilket räckte för honom för att länga efter något nytt. Han lyssnade mycket och pratade med vänner då han ville ställa många frågor. ”Det var många människor som hjälpte mig på vägen så att jag kunde lära mig mer liksom”.¹³⁸ Han återkom till kyrkan på en samling en gång i veckan och besökte även andra kyrkor i staden där han bodde. ”Jag hade en längtan att lära känna mer”.¹³⁹

Ett sätt som Sami använde sig av för att lära sig mer var att söka information på Youtube. Han tittade och lyssnade på olika videos av människor som undervisade men tyckte det var svårt till en början när han ville lära sig mer. Han lyssnade till undervisning både om islam och kristen tro, särskilt av en pastor som kommer från Pakistan: ”Jag håller på med Bibel och hälften med Koran och mullorna och lyssna på dem och vad ska bli med mig sen”?¹⁴⁰ Sami har växt upp med islam under 30 år men har nu börjat öppna hjärtat även om han inte helt och fullt tror på Jesus ännu, berättar han. Han går på språkcafé varje måndag men det tar några månader innan han går till kyrkan på gudstjänst.

Zain började läsa Bibeln men förstod ingenting från början. I kombination med att han läste Nya testamentet och lyssnade på en predikan så förstod han mer om kristen tro och en nyfikenhet väcktes. Han kände att han saknade något trots att han hade allt han behövde: ”I mitt

¹³⁶ Amal, 2023-05-24.

¹³⁷ Noor, 2023-05-22.

¹³⁸ Rayan, 2023-05-22.

¹³⁹ Rayan, 2023-05-22.

¹⁴⁰ Sami, 2023-06-11.

hjärta var det någonting som kokade”.¹⁴¹ Han såg att hans vänner var glada och kände att han saknade det själv. Vid den tidpunkten visste Zain inte att hans vänner var kristna.

4.5 Kontaktfas

Kontaktfasen är, menar Rambo, det kraftfulla mötet som kan uppstå när en förespråkare för en religion och en potentiell konvertit får kontakt. Samspelet som uppstår i relationen kan bli kraftfullt och där både den eventuelle konvertitens och förespråkarens roller blir avgörande.

I konvertiternas berättelser framstår denna fas som helt avgörande. Teman som framkommer är att de blev inbjudna till kyrkans gemenskap samt att de fick hjälp på olika sätt.

4.5.1 Inbjudan och hjälp

När konvertiterna kommer i kontakt med den kristna tron för första gången sker det genom att kristna människor tog initiativet genom att bjuda med till kyrkans olika verksamheter och gemenskap. Amal träffade två personer som jobbade i kyrkan och som började prata med henne. De bjuder in henne till kyrkan och hon berättar att efter ett tag så bad de tillsammans och de välsignade henne. Hon hade nu upptäckt värdefulla saker som hon inte varit bekant med tidigare.

När Ali kom i kontakt med en kyrka i Tyskland för första gången bodde han på ett flyktingläger för asylsökande och flyttades sedan till en större stad. Han blir medbjuden av tre personer att följa med på söndagarna till gudstjänst men han ville inte till en början. Ali ville bara sova, röka och dricka alkohol. Men så följer han med en dag till en hemgrupp som troende kristna samlats till.¹⁴² De ber, det finns en pastor där och han ser att där finns människor som hjälper andra och han får själv hjälp: ”Vänner i kyrkan är snälla och sen dom sakta säger till mig stopp att dricka. Och de hjälper mig till doktor också. Min doktor kommer från Iran... Hon tror också på Jesus Gud och hon hjälper mig så mycket”.¹⁴³ När han kommer till Sverige letar Ali efter en kyrka och får kontakt med en man som städar, hjälper till och lagar mat i kyrkan. Eftersom han inte kan svenska kan de kommunicera på persiska och Ali får hjälp av honom.

När Noor kom till Sverige berättar hon om den hjälp familjen möttes av:

Första gången det var ju den första natt som vi kom till Sverige. Vi kom till Malmö 2015. Jag med min familj, två barn, min man. Sen fick vi träffa två kvinnor som vi åkte, alltså de skulle hjälpa oss att vi får plats, att vi kunde sova. Vi som hade en liten bebis så att vi åkte med, vi satt

¹⁴¹ Zain, 2023-09-06.

¹⁴² En hemgrupp är ett antal personer som träffas i ett hem för att tillsammans ha gemenskap, äta, be, prata om tron, läsa Bibeln och dela livet med varandra. Denna form att träffas inom kyrkans verksamhet kan också heta bönegrupp, cellgrupp.

¹⁴³ Ali, 2023-05-24.

i kvinnornas bil så att vi åkte till en kyrka, så jag visste inte att det är en kyrka. Så när hon öppnade dörren vi såg att det var en kyrka, liksom när jag såg första gången korset på riktigt med mina egna ögon. Det var den kvinna som var kristen och var mycket snäll som hjälpte oss och första platsen var kyrkan.¹⁴⁴

Vid det här tillfället tänkte hon inte på något om religion berättar hon utan det dröjde två år innan hon gick till kyrkan igen då hon mötte en pastor som bjöd in familjen till ett språkcafé. Den inbjudan gjorde att de kom till kyrkan och där började prata om Jesus och det var där hon fick sin första Bibel. Vid denna tidpunkt var det jobbigt och inte så lätt berättar hon och att hon tänkte: ”Här är jag ju inte för att lyssna på deras Jesus”.¹⁴⁵ Men det var så det började med första kontakten, språkcafé, aktivitet för barnen i kyrkan, alphakurs och smågrupper. Den här tiden blev betydelsefull och Noor berättar om upplevelsen: ”Där fanns folk och vi fick den här värme i kyrkan, typ som att ja, de har sagt många gånger vi varmt välkomna. ’Ni är varmt välkommen’, det betyder någonting för mig alltså”.¹⁴⁶

Precis som för Ali så skedde första kontakten med kristen tro för Rayan inte i Sverige. För Rayan var det i Grekland där han befann sig i Aten innan han kom till Sverige. Han försökte få ihop pengar för att kunna resa vidare och satt i en park: ”Jag visst inget om missionärer eller något, så de gick runt i parken och pratade med folk... De delade persiska Nya testamentet och där fick jag ta emot en Bibel på persiska”.¹⁴⁷ Rayan kommer sedan till Sverige, får kontakt med människor som bjuder med honom till en verkstad i byn där de har olika aktiviteter som församlingen anordnar. Sakta kommer han i kontakt med kristna och pratar med pastorn i församlingen. Han ville veta mer om vilka värderingar och vilken människosyn de hade. Samtalen om livet och den kristna tron berörde Rayan och han får hjälp av en mamma i en familj. Han berättar att det var familjen, församlingen och kvinnan som betydde mest: ”Det var deras engagemang och att de hörde av sig mycket och tipsade om olika program och om det var gudstjänst”.¹⁴⁸

När Sami kommer till Sverige visste han att det fanns andra religioner såsom kristna och judar men han berättar att han aldrig träffat någon kristen människa tidigare. När han kommer till Sverige och asylboendet känner han frihet och där kommer han första gången i kontakt med kristna. De bjuder in honom att ta emot kläder och när han är där förstår han att det är en kyrka. Han tittar runt lite och beskriver det som att det var lite känsligt första gången. Sami berättar

¹⁴⁴ Noor, 2023-05-22.

¹⁴⁵ Noor, 2023-05-22.

¹⁴⁶ Noor, 2023-05-22.

¹⁴⁷ Rayan, 2023-05-22.

¹⁴⁸ Rayan, 2023-05-22.

även om en man som hjälpte hans familj praktiskt på olika sätt vilket blev viktigt och betydelsefullt för relationen och äktenskapet med hans fru.

Zains vänner bjöd med honom till den hemliga kyrka i Iran de gick till. När han var där första gången blev han berörd av lovsången de sjöng och kände att ”här kan jag leva lite lugnare”.¹⁴⁹ Den lilla gruppen av kristna betydde mycket för Zain, han kände att de förstod varandra. När familjen kom till Sverige fick de kontakt med en pingstkyrka och en iransk församling. De mötte kärlek, kände sig välkomnade och fick kontakt med människor redan från första gången.

4.6 Interaktion

Rambo betonar att interaktionen fördjupas och samspelet stärks mellan potentiell konvertit och den nya religiösa gruppen. De lär sig mer om läror, förståelse av religionen och om sättet att leva. Beroende på vilken ny religiös grupp det handlar om skiftar intensiteten i denna fas. Antingen av en lång period av utbildning och socialisation medan andra fokuserar på korta intensiva perioder. Temat som framkommer vid analysen är den sociala gemenskapens betydelse för konvertiterna.

4.6.1 Sociala gemenskapens betydelse

Betydelsen av den nya sociala gemenskapen i konvertiternas liv blir tydlig i berättelserna. Amal berättar om att de gick till kyrkan och blev välsignade av församlingen, en handling som betydde väldigt mycket. Hon kände stor gemenskap i kyrkan och beskriver att det var en annorlunda upplevelse, att hennes ögon öppnades och att hon inte längre levde i det mörker som hon upplevt tidigare. Det var en fantastisk upplevelse med den sociala gemenskapen och hon berättar: ”Jag började gråta hos min man, jag ville inte flytta. Vi kan stanna, vi kan stanna här”.¹⁵⁰ Efter sex månader hade hon en Jesusbild som hon tittade på och beskriver att hon nu blivit kristen: ”Jag tror på Jesus, Jesus han är på riktigt, Jesus lever”.¹⁵¹

För Ali blev det betydelsefullt att få uppleva hur snälla människorna var efter att han besökt kyrkan en till två gånger. Sakta och säkert lärde han känna fler och fler och gick till kyrkan en gång per vecka. Han följde med sina vänner som bjöd med honom och han beskriver vilken betydelse den sociala gemenskapen fick i hans liv: ”Jag gick där och där jag bestämde mig. För mig livet var inte bra känslor, allt inte bra... Jag har bra känslor här”.¹⁵²

¹⁴⁹ Zain, 2023-09-06.

¹⁵⁰ Amal, 2023-05-24.

¹⁵¹ Amal, 2023-05-24.

¹⁵² Ali, 2023-05-24.

Den sociala gemenskapen var viktigt både för Noor och Rayan genom de aktiviteter de deltog på i kyrkan. Noor blev nyfiken och kom med i kyrkan genom en alphagrupp där det fanns en man som tolkade från svenska till persiska. För Rayan var det människornas engagemang och den kärlek de visade som fick honom att återvända till kyrkan ungefär en gång i veckan: ”Vad var det här? Nytt och spännande. Så liksom mer och mer kontakt för att komma till en gemenskap, träffa folk”... det var alltså ja de gav oss kärlek och det var människosynen”.¹⁵³ Det blev ett viktigt frö för Rayan, han var glad och mådde bra av gemenskapen och av att träffa andra människor i kyrkan. Han berättar att det gjorde skillnad i hans psykiska mående. Han hade inte sin familj på plats, han kände sig ensam men hade några få vänner. Därför blev kyrkan en gemenskap och ett socialt sammanhang som betydde väldigt mycket.

Även Sami berättar om hur mycket det betydde att han fick möta kärlek från människor i kyrkan:

Det var två kristna, väldigt speciella, de var väldigt fina människor och hade mycket kärlek till oss. Jag tänkte vad de tänker eller vad de har för känslor så att de gör så mot oss, de vet att jag är muslim. Det var den första pilspetsen man kan säga att jag fick en tro på Jesus. Om jag ska börja förklara om Jesus till någon här, jag börjar med kärlek och att folk känner sig trygga hos mig. Det är det viktigaste, det kan öppna första porten.¹⁵⁴

Vidare berättar Sami att det var en man som han och hans fru fick en fin relation med som fungerade både som församling och pappa. Mannen kom hem till Samis familj och samtalande med hans fru när Sami skulle döpa sig. Han berättar om omsorgen och själavården mannen gav. Församlingen blev mycket betydelsefull och under veckorna träffades de i kyrkan, möttes i hemmen varje vecka och knöt an till särskilt sex, sju familjer.

Zain beskriver församlingen som en familj: ”Där har jag hittat all kärlek som jag hade förväntat mig från människa kan man säga”.¹⁵⁵ I kyrkan kunde han lära sig svenska och få ett socialt sammanhang.

4.7 Engagemang

Engagemangsfasen fungerar som ett brofäste i konversionsprocessen menar Rambo. En tid av intensivt samspel och interaktion inför valet av engagemang och överlåtelse till den nya religiösa gruppen. I denna fas sker beslut som bekräftas i offentlig samling och samlingarna blir viktiga eftersom det är observerbara handlingar som berättar om de val konvertiten gjort i den

¹⁵³ Rayan, 2023-05-22.

¹⁵⁴ Sami, 2023-06-11.

¹⁵⁵ Zain, 2023-09-06.

religiösa förvandlingen. Teman som framkommer vid analysen handlar om kyrkliga samlingar, handlingar och upplevelser.

4.7.1 Kyrkliga samlingar, handlingar och upplevelser

Amal beskriver att han gick på lektioner i kyrkan innan han skulle döpas och efter det skedde dopet. Han berättar också att han gick i bibelskola och att han fick ta emot den helige Ande.

Även Ali beskriver att han har den helige Ande i sitt hjärta. Efter att Ali kommit till Sverige från Tyskland tog pastorn i Sverige kontakt med pastorn i Tyskland. Tiden gick och Ali tog senare emot dopet i en sjö berättar han. Idag går han till den hemgrupp han är med i och säger där att han tror på Jesus och vill gå tillsammans med honom. Han går till kyrkan och är med på olika samlingar såsom bibelkurs på veckodagarna, han går till gudstjänsten på söndagarna och är med i en hemgrupp. Ibland besöker han också andra kyrkor som till exempel Svenska kyrkan.

Bilden av församlingen som en familj är något som Rayan använder när han beskriver sina upplevelser. Han kände tydligt att han skulle bli kristen och när han var på ett läger tillsammans med församlingen så bad han en bön tillsammans med pastorn. När de var färdiga förklarade pastorn att Rayan nu tillhörde Jesus och att nästa steg var att döpa sig vilket han gjorde 2017 då han gick med i församlingen. Han berättar om sina upplevelser:

Ja, så det blir svårt att beskriva, men jag kände mig annorlunda. Idag kan jag beskriva så här att jag på något sätt blivit träffad av kärleken. Jag kände jubel och glädje, jag var inte rädd liksom, och nej, jag var inte rädd för någonting och kände bara glädje och ville komma in och tillhöra gemenskapen, och ja, helt enkelt ta emot Jesus.¹⁵⁶

Rayan berättar vidare saker han utförde olika praktiska saker i kyrkan. Till exempel som att fira gudstjänst och vara tillsammans med andra kristna. Han hjälpte till och översatte för andra som inte kunde svenska. Han var engagerad i en av församlingens servicegrupper och försökte komma till en samling om kristen tro varje vecka och nu har han varit med i en hemgrupp i flera år.

Sami, som var med i en alphakurs i kyrkan träffade många andra kristna och läste Bibeln. Han säger: ”Jag blev frälst 3e september 2017”.¹⁵⁷ Efter det så döptes han vilket ledde till konflikt med hans fru men de fick hjälp och hans fru accepterade det till slut. Det var viktigt för Sami att vara engagerad i församlingen eftersom den betydde mycket för honom. När han ska beskriva församlingen använder han bilden av en kropp där alla människor behövs. Det har gått i perioder hur mycket han har kunnat vara aktiv säger han men bland annat har han varit

¹⁵⁶ Rayan, 2023-05-22.

¹⁵⁷ Sami, 2023-06-11.

med och byggt i kyrkan. Han försöker gå på gudstjänst men hans fru jobbar på helgerna ibland och han tar hand om familjen. Då tittar han på gudstjänst i telefonen eller lyssnar på Youtube. Han är regelbundet med i en av församlingens hemgrupper som möts i veckorna. Han berättar också om att han flera gånger i veckan tänder ljus i kyrkan och ber för familj, vänner och alla i samhället.

Noor var med i alphakurs och berättar ingående om den frälsningsupplevelse hon bär med sig. Hon deltog sex, sju månader i kursen och var mycket aktiv genom att ställa frågor, fick möjlighet att samtala vilket ledde till ny kunskap om kristen tro i hennes liv. Hon beskriver den här tiden som en process då hon även lärde sig mer om islam. Hon berättar att hon inte visste så mycket om islam. På grund av att hon föddes in i en muslimsk familj kallade hon sig muslim och hon följde de regler som förväntades av henne som muslim. Utöver det kände hon att ingen berättat så mycket. Hon beskriver det med ord som att islam hållit sanningen ifrån henne men upplevde nu att hon fick möta sanningen: ”Och till sist jag kände att mitt hjärta längtar efter Gud, verkliga Gud alltså. Jag fick veta om Jesus ganska mycket som jag kunde tro på och det var i den här tiden min man kom till tro”.¹⁵⁸

Hon berättar om en kväll, när hon hade en känsla i sin kropp och i sitt hjärta och barnen hade somnat, att hon satte sig på knä i sitt rum. Hon grät mycket och ropade på Gud: ”Var är du? Är du verkligen Gud Jesus och jag verkligen ropade med hela kraften från mitt hjärta att om du finns så kom och rädda mig... De som är i mörkret, de får se ljuset, alltså härliga orden som jag tänkte på... Jag sa den här bönen”.¹⁵⁹ Efter denna upplevelse kunde hon sova första natten på länge utan problem. Noor och hennes man döptes tillsammans, gick på bibelskola, gudstjänst, tog nattvarden, språkcafé och hemgrupp och berättar om lugnet och värmen hon kände. Hon ville vistas i kyrkan med dess aktiviteter och beskriver sin tro: ”Det är alltså, utan Jesus mitt liv betyder ingenting. Han är, ja, min frälsare, han är min far och han är min vän och han är min ja, dag och natt och allt”.¹⁶⁰

Zain berättar att han är ledare i en alphagrupp, förebedjare i kyrkan och med i en välkomstgrupp som bland annat städar i kyrkan. Zain och hans fru är också med i en hemgrupp som betyder mycket för båda. Allt detta engagemang ger honom glädje och gör att han mår bra. Zain blev troende i Iran men döptes i Sverige i en pingstkyrka efter en kurs om dopet där han lärde sig mycket.

¹⁵⁸ Noor, 2023-05-22.

¹⁵⁹ Noor, 2023-05-22.

¹⁶⁰ Noor, 2023-05-22.

4.8 Konsekvenser

Vid en konversion uppstår konsekvenser av komplexa och mångfacetterad art. Enligt Rambo består konsekvenserna av konvertitens partiska roll i konversionen, generella observationer, sociokulturella, historiska, psykologiska och teologiska konsekvenser. Vid analysen av intervjuerna framkommer hos de flesta informanter teman som handlar om trygghet, hot och synliga förändringar.

4.8.1 Trygghet

Ett tema som framkommer handlar om den trygghet konvertiterna känner och ger uttryck för. Amal, som kom till Sverige med sin man för att jobba, berättar om att hon inte är orolig och stressad längre: ”Jag har varit mycket stress men nu har jag inte stress”.¹⁶¹ Amal säger även att hon inte tycker att kristen tro är en religion utan en relation med Gud som kristna har tillsammans.

Ali berättar att han idag inte känner sig rädd längre: ”Förut jag är muslim, vi är rädda för Gud... men Jesus Kristus hjälper med dessa räddkänslor och räddtankar, han tar bort det från mig... Gud sa till mig: 'jag är snäll'. Hur kan förklara men det här är underbart”.¹⁶² Han tycker det är svårt att förklara sina känslor men uttrycker det som att hans tro på Jesus ger honom ljus vilket gör honom lugn och trygg. Han uttrycker också att han upplever att han valt rätt väg genom att bli kristen och har nu en ny förståelse av islam.

Noor berättar att hon tidigare som muslim gjorde saker av rädsla: ”Jag var rädd, därför jag bad jag var rädd, därför jag fastade jag var rädd, därför jag hade slöjan. Jag tyckte inte om den, men jag var rädd verkligen jag hade inget val”.¹⁶³ Nu känner hon sig trygg i sin kristna tro att göra saker som hon vill som att till exempel jobba när hon vill. Hon ber när hon sitter, är på jobbet, ska sova, diska och berättar att hon kan prata med Gud när som helst.

Rayan förklarar att det påverkat hans liv på många sätt och känner att han förvandlats som människa. Hans tankesätt har förändrats, hans värderingar har förändrats och han blev betydligt lugnare som människa när han blev kristen. Han känner inte att han vill hämnas längre vilket han kände som muslim: ”Jag har varit mer förlåtande och mer kärleksfull mot mina människor och jag bemöter som vänner”.¹⁶⁴ Han berättar vidare att han som kristen försöker sätta andra före sig själv men det är inte lätt i alla lägen. Han försöker att inte vara egoistisk

¹⁶¹ Amal, 2023-05-24.

¹⁶² Ali, 2023-05-24.

¹⁶³ Noor, 2023-05-22.

¹⁶⁴ Rayan, 2023-05-22.

utan hjälpa andra människor och inte tänka på sig själv så mycket. När han var muslim kände han det mer som att han levde efter en lag i sitt liv.

Sami berättar: ”Jag känner mig faktiskt lite lugnare, jag har försökt att vara bättre människa tycker jag. Jag var väldigt aggressiv innan... Jag kunde inte stoppa om någon var elak mot mig jag var på direkt. Men nu jag försöker att påminna mig vara bättre... visa annat”.¹⁶⁵ Han känner att han är lite snällare som människa och berättar att hans anledning att söka asyl hos Migrationsverket inte hade med att han var kristen att göra utan av annan anledning först. Men när han blev kristen blev det lättare för honom och hans familj då hans fru fick sitt drömjobb och han själv har ett mycket bra jobb tycker han. Han säger också att han och hans fru har en relation på bästa sätt nu. Men han beskriver också att det var en utmaning att lämna islam: ”Inte bara svårt, det var svårt för mig att lämna muslim. Jag är säker den är svårt för alla”.¹⁶⁶

Zain berättar att han tidigare var arg på folk men efter hans konversion har livet förändrats. ”Jag är mer lugn och mitt liv har blivit mycket bättre. Även om jag förlorat allt, men jag mår mycket bra... Jag tror jag älskar livet mer nu och jag är inte rädd för att dö som förut”.¹⁶⁷

4.8.2 Hot

Konvertiterna berättar även att de fått ta emot och upplevt hot på olika sätt på grund av sina konversioner. Amal berättar att hon känt dödshot på grund av hur situationen är för kristna i Iran: ”Jag hade sagt ja precis, vi sa att de ville döda oss eftersom det är en regel i Iran och Afghanistan”.¹⁶⁸

Ali fick veta från sin fru att han kunde komma och träffa sina barn och han tyckte det var bra. Hans fru sa dock att han inte fick träffa hennes vänner men det var han okej med: ”Jag är inte rädd, jag säger ja, men de inte dödar mig”.¹⁶⁹ När han pratar med människor från Afghanistan och Iran vet de att han inte är muslim längre, alla vet att han är kristen. Han berättar att det finns personer som han upplevt hot ifrån men som han inte känner sig rädd för. De kommer till honom och säger att han är en kaffer. Men från sin hustrus bror har han dock fått ta emot dödshot:

Hennes bror sa till min fru och sa till hela familjen, det är lätt, vi kan lätt döda Ali. Vi ber Sverige deportera Ali till Afghanistan sen vi kan göra... Hennes bror säger 'hur man kan döda Ali?'. De säger när Sverige deporterat Ali till Afghanistan. Jag är med på fotografi från pingstkyrka och

¹⁶⁵ Sami, 2023-06-11.

¹⁶⁶ Sami, 2023-06-11.

¹⁶⁷ Zain, 2023-09-06.

¹⁶⁸ Amal, 2023-05-24.

¹⁶⁹ Ali, 2023-05-24.

några platser på internet. Om vi går till pingstkyrka finns min bild men Gud hjälpte mig och jag fick uppehållstillstånd och det är underbart.¹⁷⁰

Även Noor har fått ta emot hot vilket ledde till en kris i hennes liv. Hon såg att andra pratade om henne när hon tagit av sig sin slöja och det blev en svår situation. En gång var hon bjuden till en tjejkväll och när hon kom dit frågade en äldre kvinna vad hon hette eftersom namnet betyder mycket inom islam. Hon berättar: ”Hon sa till mig att ’vad heter du egentligen?’... ’Vad menar du känner du inte mig?’... ’Det här namnet passar inte dig’ och spottat på mig”.¹⁷¹ Kvinnan tyckte att hon skulle byta namn eftersom hon blivit kristen och då var hon inte längre välkommen. Noor berättar att hon inte vågade gå ut trots att hon visste att hon gjort rätt val när hon blev kristen. Hon försökte i stället att vara hemma eftersom situationen var svår tills familjen flyttade därifrån. Hennes bror såg under ett videosamtal att hon hade ett kors runt halsen och ifrågasatte det. Han frågade om hon blivit kristen. Hon förklarar reaktionen: ”... nu är du absolut inte min syster. Vi accepterar absolut inte det. Tänk om jag skulle kunna fånga dig, vad ska jag göra med dig? Du är sån främst alltså. Vi skäms faktiskt”.¹⁷² Men Noor var öppen och berättade om sin tro vilket också ledde till att systemen blev kristen. Noor döpte hennes syster i hemlighet i Iran.

Också Rayan berättar att han är öppen med sin kristna tro men under en resa till Iran var han tvungen att dölja att han var kristen för att undvika kaos. Eftersom han nu är kristen kan det leda till angrepp, hat och innebära stora risker berättar han. Men i Sverige har han inte dolt sin kristna tro utan varit öppen mot andra. Han säger att han lever på ett sätt så att andra muslimer förstår att han är kristen. Bland annat genom hans sätt att bemöta deras ilska och att han försöker sätta andra framför sig själv. I hans familj är det bara hans mamma och syskon som vet att han är kristen, inte hans pappa:

Min mamma har varnat mig om jag ska akta mig för att berätta för andra i vår släkt eftersom min pappa är en stor mulla där nere och hela släkten har respekt för det han är. Jag är inte rädd för mitt liv men jag tänker på vad som händer med min mamma så därför var jag tvungen att dölja min kristna tro när jag reste till Iran.¹⁷³

I början blev hans familj ledsna och besvikna men har kunnat acceptera den han är idag berättar han.

Sami berättar att han är öppen med sin tro här i Sverige men inte för sin familj i Afghanistan. Han förstår att han kommer förlora sin familj om han berättar att han är kristen

¹⁷⁰ Ali, 2023-05-24.

¹⁷¹ Noor, 2023-05-22.

¹⁷² Noor, 2023-05-22.

¹⁷³ Rayan, 2023-05-22.

och han vill inte att hans familj här i Sverige ska straffas eller skadas. Han uttrycker sina känslor om sin mamma: ”För min mamma jag vet att jag inte kan göra någon skillnad för deras religion och då bättre att jag inte vill göra att de är ledsen hela sitt liv för mig”.¹⁷⁴

Zain och hans familj behövde lämna Iran och allt de hade på grund av ”dödshot eller dödsstraff som väntade”,¹⁷⁵ med anledning av att de var kristna. De flydde med två resväskor och förlorade allt de hade. Hans familj fick reda på att han blivit kristen dagarna innan de lämnade landet och de tycker fortfarande inte om honom berättar han. Men han döljer inte sin tro: ”Jag är väldigt öppen med min kristna tro för folk, vi har berättat för alla”.¹⁷⁶

4.8.3 Synliga förändringar

Ett tredje tema som framkommer är synliga förändringar som en konsekvens av konversionerna. De två kvinnliga konvertiterna, Amal och Noor, berättar att de inte bär slöja längre efter att de blivit kristna. Amal säger att hon ”använder inte slöja, känner mig i trygghet”.¹⁷⁷ Noor säger att hon slutade bära slöja dagen efter att hon kommit till tro på Jesus den natten som hon berättat om tidigare: ”För första gången jag gick utan min slöja till kyrkan... Jag såg alla min svenska kompisar, de såg mig utan slöja så att efter den dagen, alltså lämna tillbaka slöja”.¹⁷⁸

Sami berättar också om en händelse då hans dotter kom till honom och frågade om hon kunde ta av sin sjal. Sami sa att det inte var några problem om hon ville ta av sjalen men att hon behövde fråga sin mamma, vilket också öppnade vägen också för hans fru att ta av sin sjal. Han berättar:

Du får gå till mamma och prata med henne. Du kan inte ta sjalen av och göra bråk hemma hos oss. Prata och mjuka henne och sen du kan få. Hon, jag tror pratade länge med min fru sen hon fick tillåtelse ta sjalen av. Hon öppnade vägen för min fru också sen efter ett år min fru tar sjalen av. De är uppväxten med sjalen, sen då vuxen med den, men dom känner sig konstig utan sjal.¹⁷⁹

Han berättar även om att hans fru och dotter inte heller tänker på vad de äter, vilket är en konsekvens av konversionen.

4.9 Sammanfattning

¹⁷⁴ Sami, 2023-06-11.

¹⁷⁵ Zain, 2023-09-06.

¹⁷⁶ Zain, 2023-09-06.

¹⁷⁷ Amal, 2023-05-24.

¹⁷⁸ Noor, 2023-05-22.

¹⁷⁹ Sami, 2023-06-11.

I detta kapitel har det insamlade materialet genom intervjuer med konvertiter redovisats med de olika teman som framkom vid analysen. Analysen har skett ur ett religionsvetenskapligt förhållningssätt där frågor om religion, praktiker, trosföreställningar och religiösa texter är aktuella att försöka förstå. Exempelvis frågor om vad det innebär att lära sig något om islam och vad det innebär när någon berättar att man mött Jesus, som konvertiterna ger uttryck för.

Analysen visar att konvertiterna kortfattat gett uttryck för hur deras tidigare bakgrund och historia som muslimer sett ut. De har berättat om kriser och de har berättat om deras nya tro och övertygelse genom att adressera och knyta an till känslor, tankar, erfarenheter. De har även gett uttryck för att konversionerna ledde till konkreta praktiska handlingar genom delaktighet i kyrkans verksamheter, nya beslut om tro i deras liv och att de fick en ny gemenskap i kyrkan. De har även berättat om det engagemang konversionerna ledde till men även om de hot de upplevt i och med konversionerna. I kapitel fem kommer jag nu att diskutera studiens resultat och slutsatser.

Kapitel 5: Diskussion

Syftet och ambitionen med denna studie är att analysera konvertiters förståelse av sin konversionsprocess utifrån det kyrkliga sammanhang det skedde i. Det visar sig, när dessa frågor om tro och konversion studeras, att det är flera faktorer som påverkar en människans utveckling och förändring. Det är sällan få omständigheter som avgör vägval vid konversioner och byte av religionstillhörighet. Snarare handlar det om flera olika viktiga beståndsdelar som medverkar till livsomvälvande erfarenheter och förändringar. Något som även denna studie bekräftar. Jag är väl medveten om att studien framställer en mindre grupp konvertiter och skildrar därför inte apostasi inom islam som helhet. Uppsatsen avser att svara på i huvudsak fyra frågeställningar av vilken den första lyder:

Hur beskriver konvertiterna själva sin konversion till kristen tro? Detta gör de i positiva ordalag och ger en tillfredsställande beskrivning av arv och bakgrund som troende muslimer. I berättelserna framkommer att deras bakgrund är viktig för dem och att familjerelationerna är något som äventyras på grund av att de konverterat varför de ibland är försiktiga med att berätta om konversionen för sin familj. De berättar även om kriser och livsförändringar som en fas i konversionen. Denna fas, visar det sig i berättelserna, är en omvälvande upplevelse när det handlar om deras liv och tro. En viktig aspekt att beakta är att alla utom en kom till Sverige som flyktingar vilket kan förstås som en kris i sig. Konversionerna skedde *sur-place* (franska 'på plats', det vill säga när asylskälen för konversion uppstår först i tillflyktslandet) förutom för en konvertit som beskriver att han kom till tro i Iran med påföljande dop i Sverige. Vad som visar sig bli helt avgörande för konvertiterna i fråga om kontakten med den kristna tron är att den första kontakten sker med kristna människor som vill hjälpa till i den situation de befinner sig i. Denna medmänskliga kärlek och värme skapar ett helt nytt socialt sammanhang som hjälper dem att hantera kris och livsförändring. Den sociala gemenskapen får avgörande betydelse för fortsatta konversionsprocessen. Här bör betonas att det är omständigheter som gör att de hamnar i kyrkor som knyter an till evangelikal teologi. Det är alltså inte ett aktivt val av konvertiterna att välja just det kyrkliga sammanhang de först hamnar i. I detta nya sammanhang blir den kyrkliga gemenskapen, samlingar och trons handlingar avgörande för den fortsatta processen där de beskriver sitt engagemang i kyrkan. Den kristna tron uttrycks på olika sätt vilket UNHCR:s riktlinjer bekräftar. Religiös tro är just en "tro" för en del människor när tron för andra är mer som en "identitet" och för andra mer en "livsstil".¹⁸⁰ En sådan kristen livsstil

¹⁸⁰ UNHCR 2004, 3.

kommer ofta till uttryck genom praktiker i kyrkans gemenskap. Det är utifrån ett sådant synsätt på kristen trosutövning lika genuint att evangelisera, be och predika som att skotta snö utanför kyrkan eller sköta tekniken på gudstjänster. Tro är alltså något som kommer till uttryck i praktiska handlingar. Alla konvertiter ger också uttryck för de konsekvenser som valen innebar men beskriver också känslor av lugn och trygghet samt förändring av tankesätt och värderingar. En intressant notering är den tydliga beskrivningen av relationen till Gud och Jesus som grunden för tryggheten. Med tanke på hur varmt de talar om församlingsgemenskapen kunde tänkas att det är den som utgör tryggheten. Jag menar att detta talar för att konversionen inte bara handlar om socialisering och social tillhörighet utan även något annat. Så trots de hot och problem som konversionsvalet innebar med tanke på frågan om apostasi, väljer de att konvertera, vilket visar på trovärdighet då de riskerar att förstöra nära relationer med familj och vänner. Intressant är också att konvertiterna pratade mer om sin nyfunna tro än deras lämnande av islam trots att apostasifrågan var konkret och verklig för dem alla.

Uppsatsen avser även svara på frågan: Hur förstås konversion i evangelikal teologisk kontext? Denna fråga försöker studien ge svar på i kapitel tre och sammanfattar några viktiga slutsatser i ämnet. Det handlar om vikten av personlig omvändelse på grund av syndens konsekvenser, om korsets centralitet i Guds frälsningsplan och Jesus som enda vägen till Gud, om kyrkan som Guds familj och det gemensamma utövandet av trons praktiker. Bibeln som Guds ord, om den helige Andes roll i den troendes liv, om dopets synliga handling samt att tron leder till agerande för andra människor över hela världen. Detta framkommer implicit i konvertiternas berättelser men vad som dock framkommer explicit i berättelserna är de tre nya relationer konversion inom evangelikal teologi innebär; lydnad till Kristus, medlemskap i en kyrka och ett ansvar för tjänande i världen.¹⁸¹ Konvertiterna valde inte de kyrkliga sammanhangen från början utan hamnade där av omständigheter. De ger inte heller uttryck för att tilltalas intellektuellt av tron i första hand utan blir berörda genom mötet med andra kristna och Gud. De går i kyrkan, undervisas, formas och över tid genom processer omfamnar tron. Här väcks frågan om konversion inom evangelikal teologi skapar en allt för intellektuell och ensidig syn på omvändelse? Jag menar att det pekar åt det hållet utifrån informanternas berättelser. Visst sker konversion för den enskilde individen men det sker inte *sui generis*, det vill säga isolerat eller utanför ett sammanhang, utan i en gemenskap på Kristus troende, vilket gör att församlingen och dess uttryck får en betydande roll med dess kyrkliga praktiker.¹⁸² Trons dimensioner förstås inte i första hand genom att anamma en intellektuell förståelse av

¹⁸¹ Lausanne 2012, 43.

¹⁸² Grenz 2020.

evangelikal teologi utan förstås i den levda troende gemenskapen. Konvertiterna verkar åtminstone inte ge uttryck för att de innehar denna teologiska förståelse fullt ut, samtidigt som de beskriver upplevelser och närhet till Gud och att de vill tillhöra Jesus. Denna tro tas då emot och bekräftas i en gemenskap som bekänner korsets och Bibelns centralitet och behovet av att sprida budskapet vidare. Deras upplevelser av trons dimensioner och vilja att berätta för andra kommer att uppmuntras eftersom det är viktiga aspekter i den evangelikala församlingen. En konvertit ger även uttryck för att ha mött Jesus i en dröm. Detta avfärdas inte av andra medlemmar i församlingen utan bekräftas som ett tecken på att hon faktiskt mött Jesus i en dröm och nu förstår drömmen fullt ut. Denna aspekt av trons erfarenheter ryms inte inom evangelikal teologisk förståelse av konversion varför det skulle behöva kompletteras med annan teologi. Samt att den systematiska teologin än mer förstår vikten av att lyssna in livsberättelser och erfarenheter av tro och det gudomliga.

Uppsatsen tredje frågeställning lyder: Är Lewis Rambos teori om konversion utifrån sju faser tillfredsställande eller inte? Rambos teori med sju faser har med rätta beskrivits som en sociologisk och immanent förståelse av konversioner då tematiken i modellen anlägger en stark sociologisk syn på konversion. Modellen hjälpte därför till att förstå vad konvertiterna gav uttryck för, om än inte fullständigt, och i det avseendet var teorin tillfredsställande. Dock, som jag tidigare beskrivit i uppsatsen så är konversioner ett allt för komplicerat forskningsområde för att endast förstås genom ett på förhand givet mönster varför ämnet studeras inom olika forskningsdiscipliner. När informanterna berättade om andliga upplevelser samt gav uttryck för hur tron påverkat deras liv i form av förändrade tankar och känslor, var teorin inte tillfredsställande då den inte lyckas fånga in alla aspekter av konversionsberättelserna, om det nu finns någon heltäckande teori för konversioner. I detta avseende skulle dock komplettering av teori från det psykologiska forskningsfältet vara behövligt för en mer fullödig förståelse.

Den avslutande frågan i uppsatsen är: Framkommer det eller framkommer det inte fördjupad förståelse om konversion i informanternas berättelser som är behjälpliga kyrkor, samhälle och myndighet? Jag menar att det framkommer viktig förståelse om konversion för både kyrka och myndighet. En viktig aspekt utifrån denna studie är att konvertiterna till en början inte beskriver och förstår sin kristna tro utifrån en intellektuell förståelse av evangelikal teologi. De berättar snarare om den nya tron och vad den gjort med deras liv ur både ett inre och yttre perspektiv. De lyfter därför fram processen, relationerna, känslorna, nya tron, erfarenheterna och verksamheterna som helhet. Alla dessa aspekter behöver lyssnas till och hanteras för att kunna avgöra om en människa gjort en genuin konversion. En viktig aspekt gällande denna fråga handlar också om att det kan finnas en blandning av motiv och anledningar

till att en människa påbörjar en konversionsprocess. Konvertiterna (alla utom en) är i sårbara situationer då de kommit till Sverige som flyktingar. Kyrkans hjälparbete med flyktingar kan i ett första steg leda människor in i ett sammanhang där en ny social gemenskap uppstår. Här har kyrkan som viktig samhällsaktör en roll av att integrera personer in i det svenska samhället. Alla asylsökande konvertiter i studien framställer sig som kristna och jag menar att detta ligger i linje med deras nya religiösa övertygelse samt att de önskar att deras byte av religiös tillhörighet ska bli offentlig och erkänt av myndigheter. Detta överensstämmer även med vad som framkommer i ämnet i studien *Leaving Islam for Christianity: Asylum Seeker Converts*.¹⁸³

5.1 Slutsatser

De viktigaste slutsatser jag drar efter att ha analyserat intervjuer med asylsökande konvertiter som fått uppehållstillstånd är följande:

- Det visar sig spela mindre roll inom vilken kyrka och inom vilken teologisk förståelse konversionen sker. Vad som visar sig vara viktigare är den första kontakten med andra kristna vilket skapar en ny gemenskap som fungerar som en tolkningsram för att hantera livssituationerna de hamnar i. Detta nya sociala sammanhang skapar meningsfull tillhörighet vilket förändrar dem både till det inre och det yttre.
- Informanternas konversionsberättelser sammanfattas lämpligast med hjälp av begreppen *touched, taught, transformed* som formulerats av den danske forskaren och prästen Anne Mie Skak Johanson. Konvertiterna blev i första hand berörda genom mötet med kristna människor och kyrkans verksamhet. Vidare blev de undervisade i kristen tro varpå deras liv blev förvandlade vilket ledde till utlevda kristna praktiker i en gemenskap av troende. Detta visar sig vara viktigare än intellektuell förståelse av trons läror för konversionerna.
- Snarare visar det sig att den evangelikala teologiska synen på kristen tro framträder och betonas efter konversionen då konvertiterna ger uttryck för Bibelns betydelse, omvändelsens skillnad i deras liv, Jesus som deras frälsare och församlingen som den nya gemenskapen som kan liknas vid en familj.
- Konversionerna följer inget givet mönster även om Lewis Rambos sju olika faser återfinns i alla konvertiters berättelser.

¹⁸³ Stene 2020, 217–218.

- Den systematiska teologins bidrag i denna studie var tvåfaldig. Dels hjälpte den till att föra en konstruktiv dialog mellan teori och empiri, dels med att synliggöra hur begreppet frälsning kan förstås inom en viss teologisk förståelse.

5.2 Förslag på fortsatt forskning

Denna studie påvisar behovet av forskning inom områdena migration, konversion och religion för att bättre förstå människors byte av religiös tillhörighet samt hur det religiösa livet kan gestalta sig både för individen och den religiösa gemenskapen. Förslagsvis kan empiriska och observerbara studier inom religionsområdet genomföras för att bättre förstå hur trons praktiker gestaltas. Inom migrationsområdet för en bättre förståelse om vad migranter ger uttryck för som bärande faktorer vid integration in i samhället. Religionssociologiska studier som kan bidra med en fördjupad förståelse av ett alltmer mångreligiöst och mångkulturellt samhälle.

5.3 Studiens trovärdighet

Det empiriska materialet analyserades med metoden *Innehållsanalys* och metoden fungerade tillfredsställande för studiens syfte och frågeställningar. Studien utgick från den teori som Lewis Rambo mejslat fram för konversion och får betraktas som tillfredsställande för att förstå informanternas berättelser. Eventuellt blev informanternas svar inte alltid så uttömliga som skulle önskats för vidare resonemang kopplat till en viss fråga. Den språkliga förbistringen från intervjuerna var också stundtals en utmaning vid transkribering och analys. Intervjuerna som jag transkriberade fick jag till mig antingen via ljudfil eller inspelad film och eftersom jag själv inte intervjuade kan det finnas aspekter och nyanser som jag eventuellt missuppfattat vid analysen. Det valda metodiska angreppssättet att någon annan än jag själv utförde intervjuerna får ses som en svaghet i just detta avseende.

Vid eftersökning av informanter till studien var det önskvärt att få en så jämn fördelning av kvinnor och män som möjligt. Av de sex konvertiter som deltog som informanter i studien var två kvinnor och fyra män, det vill säga en tredjedel kvinnor. Om detta påverkade studiens resultat är svårt att avgöra. I studiens kapitel fyra där informanterna beskrivs återges hur många konversioner som sker i de församlingar informanterna tillhör, cirka 240 personer. Hur många som söker asyl för konversion, om det är fler män än kvinnor som konverterar och av vilken anledning det i så fall beror på är svårbesvarade frågor. Migrationsverket tillåts inte föra statistik över religiös tillhörighet och livsåskådning varför vi inte med säkerhet vet hur många människor som genomför konversioner. Vad vi dock vet är hur många som sökt asyl de senaste

åren. Mellan åren 2015–2022 tog Migrationsverket emot sammanlagt 302 083 asylansökningar. Fördelningen av dessa ansökningar mellan könen visar sig vara 102 464 kvinnor och 199 619 män.¹⁸⁴ Det vill säga en tredjedel kvinnor av det totala antalet asylansökningar. En rimlig förklaring till om det är färre kvinnor än män som genomför konversioner kan därför helt enkelt bero på fördelningen mellan könen, att det är färre kvinnor än män som sökt asyl de senaste åren.

¹⁸⁴ Migrationsverket 2023.

Litteraturförteckning

Publicerade källor

- Abrahamsson, Malina. "Kunskap om kristen tro minskar." *Dagen*, 27 juli, 2018.
<https://www.dagen.se/nyheter/regeringens-utredare-kunskap-om-kristen-tro-minskar-1.1178080>.
- Akcapar, Koser S. "Religious conversions in forced migration: Comparative cases of Afghans in India and Iranians in Turkey." *Journal of Eurasian Studies* 1 (2019): 61–74.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1879366518814666>.
- Andersson, Daniel och Åke Sander, red. *Det mångreligiösa Sverige – ett landskap i förändring*. Lund: Studentlitteratur, 2009.
- Bebbington, David. *Evangelicalism in Modern Britain: A History from the 1730s to the 1980s*. London: Unwin Hyman, 1989.
- Bell, Judith och Stephen Waters. *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur, 2016.
- Bird, Frederick och Laurie Lamoureux Scholes. "Research ethics." I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigerad av Michael Stausberg och Steven Engler, 81–105. New York: Routledge, 2011.
- Bray, Gerald. "Evangelicals, Salvation and Church History." I *Catholics and Evangelicals. Do They Share a Common Future*, redigerad av Thomas P. Rausch, 77–100. New York: Paulist Press, 2000.
- Bråkenhielm, Carl Reinhold, Maria Essunger och Katarina Westerlund. "Att studera livet enligt människan." I *Livet enligt människan: om livsåskådningsforskning*, redigerad av Reinhold, Bråkenhielm Carl, Maria Essunger och Katarina Westerlund, 9–33. Nora: Nya Doxa, 2013.
- Bråkenhielm, Carl Reinhold, Maria Essunger och Katarina Westerlund, red. *Livet enligt människan: om livsåskådningsforskning*. Nora: Nya Doxa, 2013.
- Buckser, Andrew och Stephen D. Glazier, red. *The Anthropology of Religious Conversion*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, 2003.
- Davidsson Bremborg, Anna. "Interviewing." I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigerad av Michael Stausberg och Steven Engler, 310–322. New York: Routledge, 2011.
- Drew, Rose. *Buddhist and Christian? An exploration of dual religious belonging*. London: Routledge, 2014.
- Dyrness, William A. *Insider Jesus: Theological Reflections on New Christian Movements*. Downers Grove: InterVarsity Press, 2016.
- Enstedt, Daniel, Göran Larsson och Teemu T. Mantsinen, red. *Handbook of Leaving Religion*. Boston: Brill, 2020.
- Enstedt, Daniel och Katarina Plank. "Det heliga i vardagen." I *Levd religion. Det heliga i vardagen*, redigerad av Daniel Enstedt och Katarina Plank, 9–25. Lund: Nordic Academic Press, 2018.

- Enstedt, Daniel. "Levd apostasi bland ex-muslimer. Erfarenheter av att lämna islam i Sverige." I *Levd religion. Det heliga i vardagen*, redigerad av Daniel Enstedt och Katarina Plank, 326–341. Lund: Nordic Academic Press, 2018.
- Farah, Warrick. "The Complexity of Insiderness." *International Journal of Frontier Missiology*, 32:2, (2015): 85–91.
- Geels, Anton och Owe Wikström. *Den religiösa människan*. Stockholm: Natur och kultur, 2012.
- Gooren, Henri. "Reassessing Conventional Approaches to Conversion: Toward a New Synthesis." *Journal for the Scientific Study of Religion* 46 (2007): 337–353. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-5906.2007.00362.x>.
- Graham, Elaine, Heather Walton och Frances Ward. *Theological Reflection: Methods*. 2: utg. London: SCM Press, 2019.
- Grenz, Stanley J. *Theology for the Community of God*. Michigan: Eerdmans Publishing Co, 2020.
- Gustin Bergström, Maria och Ulrik Josefsson, Maria Lindqvist, Ruth Nordström, Rebecca Ahlstrand och Jakob Svensson. *Konvertituredningen*. Stockholm: Pingst, 2019.
- Görman, Ulf, red. *Towards a new Understanding of Religious Conversion*. Lund: Lunds universitet, 1999.
- Halldorf, Joel. *Gud: återkomsten*. Stockholm: Libris, 2018.
- Healy, Nicholas M. *Church, World and the Christian Life: Practical-Prophetic Ecclesiology*. London: SCM, 2000.
- Hiebert, Paul. *Transforming Worldviews: An Anthropological Understanding of How People Change*. Michigan: Baker Academics, 2008.
- Hindmarsh, Bruce D. *The Evangelical Conversion Narrative: Spiritual Autobiography in Early Modern England*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Hällgren Graneheim, Ulla och Berit Lundman. "Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness." *Nurse Education Today* 24, nr. 02 (2004): 105–112.
- Johnson, Adam, J., red. *T&T Clark Companion to Atonement*. Edinburgh: Bloomsbury, 2016.
- Josefsson, Ulrik & Magnus Wahlström, red. *Kristen tro på glid? – Tron hos unga vuxna i svensk frikyrklighet*. Uppsala: Institutet för Pentekostala Studier, 2022.
- Klaver, Miranda. "This is my desire." Doktorsavhandling, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2011.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur, 2014.
- Larsen, Timothy. "Defining and locating evangelicalism." I *The Cambridge Companion to Evangelical Theology*, redigerad av Timothy Larsen och Daniel J. Treier, 1–14. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- Loyd Allen, William. "Being Born Again -And Again, and Again: Conversion, Revivalism, and Baptist Spirituality." *Baptist History and Heritage* 45, nr. 3, (2010): 23–37.
- Luther, Martin. *Lilla katekesen*. Mölndal: Billes tryckeri, 2011.

- Marshall, Paul & Nina Shea. *Silenced: How apostasy and blasphemy codes are choking freedom worldwide*. New York: Oxford University Press, 2011.
- Martinson, Mattias, Ola Sigurdsson och Jayne Svenungsson. "Inledning." I *Systematisk teologi – en introduktion*, redigerad av Mattias Martinson, Ola Sigurdsson och Jayne Svenungsson, 9–19. Stockholm: Verbum, 2007.
- McClendon, James W. *Biography as Theology: How Life Stories Can Remake Today's Theology*. Eugene: Wipf & Stock Publishers, 2002.
- McDermott, Gerald. "Introduction." I *The Oxford Handbook of Evangelical Theology*, redigerad av McDermott, Gerald, 3–18. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- McGuire, Meredith B. *Lived Religion: faith and practice in everyday life*. New York: Oxford University Press, 2008.
- Mellergård, Pekka. *Hur kunde det gå så här långt? – En essä om trumpismen och den nya högerkristendomen*. Malmö: Spricka förslag, 2022.
- Merrit, Jonathan. "Defining evangelical." *The Atlantic*, 7 december, 2015. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2015/12/evangelical-christian/418236/>.
- Månsson, Anna. "*Becoming Muslim: Meanings of Conversion to Islam*." Doktorsavhandling, Lunds universitet, 2002.
- Nagy, Dorottya och Gé Speelman. "Conversion controlled: Missiological reflections on assessing conversions to Christianity among asylum seekers in the European Union." *Theology*, 120 (2017): 355–363. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0040571X17710200>.
- Nelson, Chad och Robert H. Woods, Jr. "Content analysis." I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigerad av Michael Stausberg och Steven Engler, 109–121. New York: Routledge, 2011.
- Noll, Mark A. *American Evangelical Christianity: An Introduction*. Oxford: Blackwell, 2001.
- Noll, Mark A. "What is 'Evangelical'?" I *The Oxford Handbook of Evangelical Theology*, redigerad av McDermott, Gerald, 19–32. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Packer, James I. "Evangelicals and the Way of Salvation." I *Evangelical Affirmations*, redigerad av K. S. Kantzer och C. F. H. Henry, 111–112. Michigan: Zondervan, 1990.
- Packer, James och Thomas Oden. *One Faith. The Evangelical Consensus*. Downers Grove, IL: IVP, 2004.
- Rambo, Lewis och Charles E. Farhadian, red. *The Oxford Handbook of Religious Conversion*. Oxford: Oxford University Press, 2014.
- Rambo, Lewis. *Understanding Religious Conversion*. New Haven: Yale University Press, 1993.
- Riesebrodt, Martin. *The Promise of Salvation: a Theory of Religion*. Chicago: The University of Chicago Press, 2010.
- Riis, Ole och Linda Woodhead. *A Sociology of Religious Emotion*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
- Roulston, Kathryn. "Analysing Interviews." I *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*, redigerad av Uwe Flick, 297–312. London: SAGE, 2014.
- Ryken, Philip. *The Message of Salvation*. Leicester: IVP, 2001.

- Sigurdsson, Ola. *Världen är en främmande plats: essäer om religionens återkomst*. Örebro: Cordia, 2003.
- Sinding Jensen, Jeppe. "Narrative." I *The Oxford Handbook of the Study of Religion*, redigerad av Michael Stausberg och Steven Engler, 290–303. Oxford: University Press, 2016.
- Skak Johanson, Anne Mie. "When What We Know Is Not Enough: Exploring Danish Contemporary Faith Development in the Local Congregation." Doktorsavhandling. Fuller Theological Seminary, 2020.
- Smith, Gordon. "Conversion and Redemption." I *The Oxford Handbook of Evangelical Theology*, redigerad av Gerald McDermott, 209–221. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Stark, Rodney. *The Triumph of Christianity: How the Jesus Movement Became the World's Largest Religion*. New York: HarperOne, 2011.
- Statens offentliga utredningar. "Palett för ett stärkt civilsamhälle." *Regeringen*, 2016. https://www.regeringen.se/contentassets/907a5e554a23428f9aef3c2d7221a2de/palett-for-ett-starkt-civilsamhalle-sou-2016_13.pdf.
- Stene, Nora. "Leaving Islam for Christianity: Asylum Seeker Converts." I *Handbook of Leaving Religion*, redigerad av Daniel Enstedt, Göran Larsson och Teemu T. Mantsinen, 210–219. Boston: Brill.
- Stoor, Thomas. "Mellan mission och dialog: kristna trossamfund och mötet med det mångreligiösa Sverige." Doktorsavhandling, Lunds universitet, 2002.
- Stott, John. *Christ the Controversialist. The Basics of Belief*. Leicester: IVP, 1996.
- Stott, John. *The Cross of Christ*. Leicester: IVP, 1986.
- Stromberg, P. G. "The role of language in religious conversion." I *The Oxford Handbook of Religious Conversion*, redigerad av Lewis Rambo och Charles E. Farhadian, 117–139. Oxford: Oxford University Press, 2014.
- Sultán Sjöqvist, Madeleine. "Vi blev muslimer, svenska kvinnor berättar: En religionssociologisk studie av konversionsberättelser." Doktorsavhandling, Uppsala universitet, 2006.
- Svensson, Jakob. "Pastoralt ledarskap och konvertiter: en diskussion om ledarskap i kyrkan i relation till konvertiter och Migrationsverket." *Scandinavian Journal for Leadership & Theology*, vol. 7 (2020). <https://sjlt-journal.com/index.php/sjlt/article/view/44>.
- Szabolcs, Kéri och Christina Sleiman. "Religious conversion to Christianity in Muslim Refugees Europé." *Archive for the Psychology of Religion*, vol. 39 (2017): 283–294. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1163/15736121-12341344>.
- Tan, KanSang. "Can Christians Belong to More than one Religious Tradition?" I *The Whole Gospel, The Whole Church, The Whole World*, redigerad av Thomas Schirrmacher. Carlisle: Paternoster, 2010.
- Talman, Harley och John Jay Travis, red. *Understanding Insider Movements: Disciples of Jesus Within Diverse Religious Communities*. Pasadena: William Carey Library, 2006.
- Taylor, Justin. "Stott on the Essence of Evangelicalism." *First Things*, 19 oktober, 2009. <https://www.firstthings.com/blogs/firstthoughts/2009/10/stott-on-the-essence-of-evangelicalism>.
- Taylor, Lynne. "A Multidimensional Approach to Understanding Religious Conversion." *Pastoral Psychology*, vol. 70 (2021): 33–51. <https://doi.org/10.1007/s11089-020-00934-1>.

Taylor, Lynne. ”*Redeeming authenticity: an empirical study on the conversion to Christianity of previously unchurched Australians.*” Doktorsavhandling, Flinders University, 2017.

Thorburn Stern, Rebecca och Hanna Wikström. *Migrationsrätt: Skyddsbehov och trovärdighet – bedömning i asylärenden.* Stockholm: Liber, 2016.

Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige, 2022.

Travis, John. ”The C1 to C6 Spectrum.” I *Perspectives on the World Christian Movement*, redigerad av Winter & Hawthorne. 3 uppl., 658–659. Pasadena: William Carey Library, 2006.

UNHCR. *Guidelines on International Protection. Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees.* 2004.

Vetenskapsrådet. *God forskningsred.* Stockholm: Vetenskapsrådet, 2017.

Vikström, Björn. *Den skapande läsaren.* Lund: Studentlitteratur, 2005.

Webber, Robert. *Common roots. A Call to Evangelical Maturity.* Grand Rapids: Zondervan, 1978.

Wenell, Fredrik. ”*Omvändelsens skillnad: en diasporateologisk granskning av frikyrklig ungdomskultur i folkkyrka och folkhem.*” Doktorsavhandling, Uppsala universitet, 2015.

Wigg-Stevenson, Natalie. *Ethnographic Theology: an inquiry into the production of theological knowledge.* California: Palgrave Macmillan, 2014.

Woodhead, Linda. ”Five concepts of religion.” *International Review of Sociology: Revue Internationale de Sociologie* 21, nr 1 (2011): 121–143.

Opublicerade källor

Ali. Intervjuad 24 maj, 2023.

Amal. Intervjuad 24 maj, 2023.

Evangeliska frikyrkan. *Tro och självförståelse*, 2020.

Migrationsverket. *Rättsligt ställningstagande angående metod för prövningen då religion, inklusive konversion och ateism m.m. åberopas som asylskäl.* RS/027/2021, 2021.

Noor. Intervjuad 22 maj, 2023.

Pingst – fria församlingar i samverkan. *Stadgar för Pingst*, 2014. <https://www.pingst.se/wp-content/uploads/2021/06/Stadgar-Riksforeningen.pdf>.

Rayan. Intervjuad 22 maj, 2023.

Sami. Intervjuad 11 juni, 2023.

Svenska Alliansmissionen. *SAM vill mission – inriktningsdokument 2014–2018*, 2014.

Svensson, Jakob. ”*Asylsökande konvertiter och myndighetens katekesförhör: en studie om konvertiters asylprocess med Migrationsverket.*” Magisteruppsats, Göteborgs Universitet, 2017.

Zain. Intervjuad 6 september, 2023.

Internet

Etikprövningsnämnden. ”Etikprövning – så går det till.” Åtkomst April, 2023.
<https://etikprovningmyndigheten.se/for-forskare/sa-gar-det-till/>.

Institute for Economics & Peace. ”Over one billion people at threat of being displaced by 2050 due to environmental change, conflict and civil unrest.” 2020. Åtkomst April, 2023.
<https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2020/09/Ecological-Threat-Register-Press-Release-27.08-FINAL.pdf>.

Lausanne Movement. *The Cape Town Commitment*, 2010. Åtkomst April 2023.
<https://lausanne.org/content/ctc/ctcommitment>.

Lausanne Movement. *The Lausanne Covenant*. 2012. Åtkomst April 2023.
<https://lausanne.org/content/covenant/lausanne-covenant>.

Lausanne Movement. *The Manila Manifesto*. 1989. Åtkomst April 2023.
<https://lausanne.org/content/manifesto/the-manila-manifesto>.

Migrationsverket. ”Asyl.” Senast uppdaterad 25 september, 2023.
<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html>.

Migrationsverket. ”Årsredovisning 2019.” Senast uppdaterad 19 februari, 2020.
<https://www.migrationsverket.se/download/18.2b2a286016dabb81a186962/1582201496682/%C3%85rsredovisning%202019.pdf>.

Sveriges kristna råd. ”Kyrkoledare i möte med Migrationsverket om konvertiter.” 2020.
<https://www.skr.org/kyrkoledare-i-mote-med-migrationsverket-om-konvertiter/>.

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Asyl och konversion – asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess

Bakgrundsfakta att fylla i av den som intervjuar

Var geografiskt i Sverige finns konvertiten:

Konvertitens könsidentifiering:

Hur gammal är konvertiten:

Vilket år kom konvertiten till Sverige:

Från vilket land kommer konvertiten:

I vilket land genomfördes konversionen:

Från vilken form av islam har konvertiten konverterat ifrån:

Vilket år fick konvertiten uppehållstillstånd:

Hur många konversioner sker i församlingen där konvertiten finns:

Hur väl känner du konvertiten?

Innan intervjun börjar att spelas in

Skapa ett tryggt möte och samtal

- Förklara kort vad studien handlar om och anknyt till den skrivna information som informanten fått:
 - *Information till dig som deltar i studien*
 - *Samtyckesmedgivande* (skrivs under om inte gjorts tidigare)
- Förklara kort hur intervjun går till och ge möjlighet till att ställa frågor
 - Några övergripande frågor utifrån en intervjuguide.
 - Inga svar är rätt eller fel.
 - Jag är intresserad av din berättelse.

Intervjufrågor

Intervjun beräknas ta 45–60 min. Målet är att erhålla beskrivningar av intervjupersonens livsvärld i syfte att tolka innebörden av de beskrivna fenomenen. Frågorna i guiden styrs av sju teman utifrån den teori om konversion som teologen Lewis Rambo utformat. Varje tema bär ett antal stödfrågor som grund för intervjun och det är du som intervjuare som ställer följdfrågor utifrån vad informanten berättar. Dvs lyssna uppmärksamt och fånga upp det som är av intresse för studien.

Tema 1: Kontext

- När var första gången du kom i kontakt med kristen tro?
- I vilket sammanhang skedde det?
- Kan du berätta om din tidigare muslimska tro?

(Här är det viktigt att informanten berättar beskrivande om vilket land, om familjens reaktion, när i livet det skedde, varför etc. Detta tema kan komma tillbaka under intervjun då kontextfasen omger hela konversionserfarenheten. Fånga gärna upp viktiga händelser. Dvs vilka olika kontexter beskriver informanten?)

Tema 2: Kriser

- Upplevde du någon sorts kris i samband med konversionen?
- Hur skulle du beskriva den krisen?

(Vilken sorts kris är det informanten delger, t ex religiös, politisk, psykologisk, kulturell? Fånga gärna upp hur informanten mår i ev. kris, hur upplevelsen var.)

Tema 3: Aktivt sökande

- När du kom i kontakt med den kristna tron, hur gick du till väga för att få mer information?
- Vad var det som gjorde att du sökte mer information om kristen tro?

(Här önskas förståelse om hur aktiv informanten var i sökandet av mer info om den kristna tron. Dvs vad eller vem drev sökandet framåt av mer info.)

Tema 4: Kontaktfas

- Vem eller vilka kristna kom du i kontakt med?
- Vem eller vilka blev viktiga för dig i processen att konvertera?
- Vilken betydelse hade kyrkan och gemenskapen?

- Vad spelade det sociala sammanhanget för roll?

(Fånga upp viktiga personer och händelser som varit avgörande för informanten i konversionsprocessen.)

Tema 5: Interaktion

- Hur viktig var den sociala gemenskapen i kyrkan?
- Vad var det i kyrkan som intresserade dig?
- Vad blev avgörande i mötet med andra kristna, att du ville veta mer och stanna kvar i kyrkan?

(Forskning visar att den sociala aspekten vid konversioner är av stor betydelse. Försök att fånga upp viktiga händelser, relationer och sociala interaktioner som blev viktiga för informanten.)

Tema 6: Engagemang

- Kan du berätta om vad/vilka samlingar och verksamheter du är engagerad i?
- Hur viktigt är det med ditt engagemang i kyrkan?
- Varför vill du vara engagerad i kyrkan?

(Här är det av vikt att fånga upp hur informantens engagemang ser ut såsom gudstjänster, dop, nattvard, bön, barn och ungdom, äldre, mission, evangelisation, sociala handlingar osv.)

Tema 7: Konsekvenser

- Kan du berätta om hur din konversion har påverkat ditt liv och vardag?
- Hur ser du på islam idag?
- Hur har du ändrat ditt liv sedan du blev kristen?
- Kan du vara öppen med din kristna tro eller behöver du dölja att du är kristen?

(Här är det viktigt att fånga upp förändringar i informantens liv som kan handla om mat, kläder, relationer, rädslor, synen på muslimsk kultur i förhållande till den kristna tron.)

Avslutning

Är det något du vill komplettera, lägga till, ändra eller ångra?

Bilaga 2: Information till dig som deltar i studien

Information till dig som deltar i studien

Jag vill fråga dig om du vill delta i en studie jag kallar för *Asyl och konversion – asylsökande konvertiters förståelse av sin konversion*. I det här dokumentet får du information om projektet och om vad det innebär att delta.

Vad det är för projekt och varför jag önskar att du ska delta

Detta är ett projekt som försöker förstå mer av vad det innebär att konvertera från islam till kristendom i svensk frikyrklighet. De senaste årens migration har lett till att många anger konversion som asylskäl och studien kan därför vara viktig för både kyrka, individer och myndigheter. Syftet med projektet är alltså att analysera asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess utifrån det kyrkliga sammanhang konversionen skedde i. Det är därför just ditt bidrag är viktigt.

Hur går projektet till?

Projektet består av både teoretiskt studie av konversioner samt intervjuer av människor som konverterat. Du deltar alltså i en intervjustudie där du får frågor om din konversion. Intervjustudier är ett sätt att möta människor och lyssna till deras berättelser och du får du möjlighet ge din berättelse.

Jag är alltså intresserad av att få din förståelse av konversionen. Det innebär att du vid ett tillfälle möter den personen som frågade om du ville delta i intervjun. Du känner redan den personen, som är pastor eller föreståndare i den församling du är aktiv i och den kommer inte lägga sig i eller bedöma det du säger utan strävar efter att försöka ta reda på vad du tycker och tänker. Själva intervjun kommer ta mellan 45–60 min. Intervjun kommer sedan att skrivas av ord för ord (transkriberas) och materialet analyseras utifrån vetenskaplig teori.

Möjliga följder och risker med att delta i projektet

Min målsättning är att projektet ska bidra till att bättre förstå vad konversion kan innebära i svensk frikyrklighet. Du ges möjlighet att beskriva och förklara dina tankar och förståelse av din konversion. Vad tycker du är viktigt och vad skulle du vilja berätta?

Det som skulle kunna ske är att din identitet röjs, men jag kommer avidentifiera allt material. Jag själv jobbar inte bara med detta projekt utan jobbar också som pastor i en församling och jag har total tystnadsplikt. I studien kommer du att få ett helt annat namn som jag ger efter alfabetisk ordning. Jag kommer även skriva i studien var geografiskt i Sverige du bor, vilket kön du identifierar dig med och om vilket land du kommer ifrån. Detta kan inte leda till att din identitet röjs i studien.

Om det skulle vara så att det på något sätt uppstår obehag under intervjun kan du avbryta när du vill. Upplever du att din person blir kränkt på grund av det du berättar kan du avbryta intervjun och kontakta mig som är ansvarig för projektet. Se längst ner för kontaktuppgifter.

Vad händer med dina uppgifter?

I Dataskyddsförordningen (SFS 1998:204 § 13) anges att frågor som har med en persons religiösa tro att göra är särskilt känsliga personuppgifter. Du har som informant därför rätt att förvänta dig att jag som ansvarig handskas med materialet på ett rättssäkert sätt. Projektet kommer att samla in och registrera information om dig, men bara sådan som du själv berättar om i intervjun.

Det digitala materialet kommer att raderas, både av den som intervjuar och av mig som är ansvarig för projektet, när studien är färdig. Den beräknas vara klar under första halvåret 2024. All information om dig är alltså det du själv väljer att ge under intervjun och dina svar och resultat kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem.

Hur får du information om resultatet av projektet?

Resultatet kommer att presenteras i en Masteruppsats vid Göteborgs universitet. Där kan du ta del av resultatet i sin helhet. Har du frågor om någon särskild del av studien kan du kontakta mig som ansvarig.

Deltagandet är frivilligt

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet. Om du väljer att avbryta ditt deltagande behöver du inte uppge varför, och det kommer inte heller att påverka din framtid i din församling. Om du vill avbryta ditt deltagande ska du kontakta mig som ansvarig eller den pastor/församlingsföreståndare som intervjuar dig.

Ansvarig för projektet

Ansvarig för projektet är Jakob Svensson.

Bilaga 3: Samtyckesmedgivande

SAMTYCKESMEDGIVANDE FÖR INTERVJU I STUDIEN:

Asyl och konversion – ”asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess”

- Jag har blivit skriftligt informerad om vad studien innebär och hur den går till.
- Jag har fått möjlighet att ställa frågor och ansvarig för studien har kunnat ge svar på dem. Jag vet hur jag kan kontakta ansvarig om det är något jag undrar över.
- Jag har blivit informerad om att jag när som helst utan anledning kan avbryta mitt deltagande.

Jag samtycker till att delta i studien *Asyl och konversion*.

Underskrift

Datum

Namnförtydligande

Bilaga 4: Kontrakt för dig som intervjuar

KONTRAKT FÖR DIG SOM INTERVJUAR:

Asyl och konversion – ”asylsökande konvertiters förståelse av sin konversionsprocess”

- Jag har blivit skriftligt och muntligt informerad om vad studien innebär och hur den går till.
- Jag har fått möjlighet att ställa frågor och ansvarig för studien har kunnat ge svar på dem. Jag vet hur jag kan kontakta ansvarig om det är något jag undrar över.
- Jag har förstått att jag inte under några omständigheter får röja något av det som berättats i intervjun, förutom till ansvarig för studien.

Med min underskrift bekräftar jag ovanstående.

Underskrift

Datum

Namnförtydligande

Ansvarig för projektet:

Jakob Svensson